

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวริยัติจลีย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

พระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วิระพัฒน์ จันทร์ศรีนาค)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**LEARNING ACHIEVEMENT AND ATTITUDE TOWARD
BUDDHISM STRAND IN THE LEARNING AREA OF
SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE OF
PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS LEARNING THROUGH
THE FOUR ARIYA SACCAS CONCEPT**

**PHRAKHEUSOPHONTHAMMAPRADIT
(WEERAPAT JANSRINAK)**

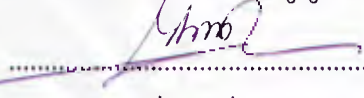
**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master
of Education Degree in Curriculum and Instructional Development
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
Academic year 2012**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพุทธศาสนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่จัดการเรียนรู้
ตามแนวรอยสักสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ผู้วิจัย พระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วิระวัฒน์ จันทร์ศรีนาค)
สาขาวิชา การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิญา เลิศไกร)

.....กรรมการ
(ดร.สุภาพ เต็มรัตน์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มลิวัลย์ สมศักดิ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิญา เลิศไกร)

.....กรรมการ
(ดร.สุภาพ เต็มรัตน์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภวรรณ เล็กวิไล)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

(นายสมพงศ์ เหมือนเพชร)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

วันที่ 4 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ผู้วิจัย	พระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วิระพัฒน์ จันทร์ศรีนาค)
สาขาวิชา	การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร
กรรมการที่ปรึกษา	ดร.สุภาพ เต็มรัตน์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ในภาพรวมและรายด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 41 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ หน่วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องโอวาท 3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test แบบ dependent sample test และ t-test แบบ one sample test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนว อริยสัจสี่สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนว อริยสัจสี่แตกต่างจากเกณฑ์เป้าหมายของคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งตั้งเกณฑ์ไว้ว่านักเรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตาม แนวอริยสัจสี่สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 70

3. เจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหาการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The Title	Learning Achievement and Attitude toward Buddhism Strand in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture of Prathomsuksa 6 Students Learning through the Four Ariya Saccas Concept
The Author	Phrakheusophonthammpradit (Weerapat Jansrinak)
Program	Curriculum and Instructional Development
Thesis Chairman	Associate Professor Dr.Punya Lertgrai
Thesis Advisor	Dr.Supab Temrat

This purposes of this quasi-experimental study were to 1) compare learning achievement in Buddhism strand in the learning area of social studies, religion and culture of prathomsuksa 6 students before and after learning through the Four Ariya Saccas concept, 2) compare learning achievement in Buddhism strand in the learning area of social studies, religion and culture of prathomsuksa 6 students after learning through the Four Ariya Saccas concept with the average score of 70 percent and 3) study the students' attitude toward Buddhism strand in the learning area of social studies, religion and culture after learning through the Four Ariya Saccas concept. The Simple Random Sampling method was employed to select the research samples including 40 prathomsuksa 6 students studying in the second semester of academic year 2012 at Suksawatwittaya School. The research instruments included 1) a lesson plan in the admonitions of the Buddha through the Four Ariya Saccas concept, 2) an achievement test and 3) an attitude test. One group pretest-posttest design was used for this study. Mean, standard deviation and t-test were employed for data analysis.

The research results were as follows:

1. Learning achievement in Buddhism strand in the learning area of social studies, religion and culture of prathomsuksa 6 students after learning through the Four Ariya Saccas concept was higher than before at the significant level of .01.
2. Learning achievement in Buddhism strand in the learning area of social studies, religion and culture of prathomsuksa 6 students after learning through the Four Ariya Saccas concept was higher than the average score of 70 percent at the significant level of .01.
3. The students' attitude toward Buddhism strand in the learning area of social studies, religion and culture after learning through the Four Ariya Saccas concept was at high level. When each aspect was considered, it was found that the importance and use aspect was at the highest level while the content and learning activities management aspect was at high level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วย ความกรุณาช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.สุภาพ เต็มรัตน์ กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและข้อคิดต่างๆ ในการวิจัย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มลิวัลย์ สมศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ เล็กวิไล ที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ดร.พระมหาปริดา ขนฺติโสภโณ ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ และดร.ปิยกมล พูลเสน ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ความช่วยเหลือและแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนทำให้เครื่องมือมีความถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านไสใหญ่ คณะครูทุกท่าน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดควน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านควนลำภู ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองคล้า ผู้อำนวยการ โรงเรียนคลองหมื่นเพชร คณะครูทุกท่าน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ให้ความสะดวกในการดำเนินการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา คณะครูทุกท่าน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการทดลอง รวมถึงผู้ร่วมงาน กัลยาณมิตร นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน รุ่นที่ 2 ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งขอบคุณบุพการี ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่คอยส่งเสริม สนับสนุน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเอื้อต่อสถานศึกษาและครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ เป็นไปเพื่อพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการพัฒนาคน สังคม สิ่งแวดล้อม และอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขสืบไป

พระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วีระพัฒน์ จันทร์ศรีนาค)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้	
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	11
การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่.....	14
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	33
เจตคติต่อการเรียน	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53

บทที่	หน้า
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย.....	54
แบบแผนการวิจัย.....	63
การดำเนินการทดลอง	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	73
สรุปผล.....	74
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	77
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก.....	85
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	86
ภาคผนวก ข แผนการจัดการเรียนรู้แนวอริยสัจสี่	91
ภาคผนวก ค ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในแผนและคุณภาพ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	104
ภาคผนวก ง แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3	108
ภาคผนวก จ ความเที่ยงตรง ความยากง่ายและอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3	114

บทที่

หน้า

ภาคผนวก ฉ แบบวัดเจตคติต่อการเรียน ความเที่ยงตรง อำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น
 ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้
 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม..... 122

ประวัติผู้วิจัย 132

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ขั้นตอนของอริยสังคีและกิจในอริยสังคี 19
2	การเปรียบเทียบขั้นของอริยสังคี กิจในอริยสังคี และวิธีสอนตามหลักอริยสังคี 21
3	การเปรียบเทียบโครงสร้างหรือขั้นตอนในอริยสังคีกับการแก้ปัญหา.....23
4	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีของศาสตราจารย์ สาโรช บัวศรี 25
5	ข้อคำถามประเภททางบวกและทางลบ 49
6	การกำหนดน้ำหนักคำถามประเภททางบวกทางลบ 49
7	วิเคราะห์หลักสูตรสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 55
8	วิเคราะห์ข้อสอบ หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 59
9	เกณฑ์การให้คะแนน 62
10	เวลาการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคี 65
11	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคี 70
12	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีกับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.....71
13	ศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีในภาพรวมและรายด้าน 72

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัยสัมฤทธิ์พระพุทธรูปตามแนวอริยสัจสี่เรื่องหลักธรรม..... 5
2	ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....58
3	ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 61
4	แบบแผนการทดลอง.....63

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และพัฒนาไปอย่างรวดเร็วตามกระแสในยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีโลกตะวันตกเป็นผู้ผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงนี้ทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสังคม จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างรุนแรงเพื่อชิงความได้เปรียบ เกิดความบาดหมาง เกิดปัญหาไร้พรมแดนทางวัฒนธรรม และปัญหาต่างๆ มากมายตามมา นอกจากนี้กระแสวัฒนธรรมและข่าวสารข้อมูลที่ขาดการกลั่นกรองไหลผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น ธุรกิจบันเทิง โฆษณา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดวัตถุนิยม ความฟุ้งเฟ้อต่างๆ รวมทั้งเกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม เกิดการลอกเลียนแบบที่ผิดๆ ในขณะที่วิทยาการเทคโนโลยีต่างๆ ได้รับการปรับปรุงให้เจริญไปในทางวัตถุ แต่ปรากฏว่าความเจริญทางด้านจิตใจนั้นกลับเสื่อมโทรมลง ทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่อย่างเดือดร้อน สับสนวุ่นวาย เช่น เกิดปัญหาสุขภาพเสพติด ปัญหาโรคจิต การคอร์รัปชั่น การเบียดเบียนซึ่งกันและกันในลักษณะต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าแม้คนในสังคมจะได้รับการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยี แต่ยังมีบุคคลส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่สังคมไม่พึงประสงค์โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของประเทศชาติ (ดาวรุ่ง อิมเอิบ, 2546, 1) ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องวางรากฐานให้มีการศึกษาที่ถูกต้อง และการศึกษาที่ถูกต้องนั้นจะทำให้คนพัฒนาขึ้นในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อช่วยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ความรู้และสติปัญญาของตนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551, 151)

การศึกษานับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพในจิต ความสามารถด้านต่างๆ จึงจะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข รู้ทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์ ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, 2) การศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่า

มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 11)

กรมวิชาการจึงได้มีหนังสือลงวันที่ 25 เมษายน 2545 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนานั้น ให้สถานศึกษาจัดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาได้เรียนรู้ประมาณ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อเน้นความเป็นคนดี (กรมวิชาการ, 2551, 9) ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในส่วนสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมนั้น มีมาตรฐานที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนระดับชาติ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธา ที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเข้าใจ ตระหนักและ ปฏิบัติตนเพื่อเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 52)

สภาพการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สังกัดได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ซึ่งรายงานถึงผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยระดับชาติ ร้อยละ 52.22 คะแนนเฉลี่ยระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ร้อยละ 51.08 และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำบลปรึก อำเภอทุ่งใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนวัดควนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคิดเป็นร้อยละ 46.50 โรงเรียนบ้านไสใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 45.40 โรงเรียนบ้านควนลำภูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 57.25 โรงเรียนคลองหมื่นเพชรมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 50.54 โรงเรียนบ้านหนองกล้ำมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิด เป็นร้อยละ 50.74 และ โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.98 จากเป้าหมายของโรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยาที่ตั้งไว้ ร้อยละ 70 นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดเจตคติ ที่ดีและเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนในสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การเรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ไม่ประสบความสำเร็จผลเท่าที่ควรมีสาเหตุมาจากการเรียนการสอน ขาดสื่อ ครุส่วนใหญ่

มีภาระงานด้านการสอนและต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งมีเวลาค่อนข้างจำกัด ในการเตรียมการสอน การจัดหาสื่อ การหาความรู้เพิ่มเติมใหม่ๆ ครูไม่รู้จักแหล่งอุปกรณ์ ขาดความรู้ในการผลิตสื่อ ขาดความรู้ในเนื้อหาวิชา ไม่มีความรู้ในวิธีการสอนที่เหมาะสม ถึงแม้ในปัจจุบันครูจะเริ่มเข้าใจวิธีสอนหรือวิธีการให้การศึกษาอบรม เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างลักษณะนิสัยอย่างถูกต้องขึ้นมาบ้างแล้วก็ตาม แต่ครูยังคิดในเนื้อหาและทักษะเฉพาะทำให้เกิดความรู้สึกว่า เป็นการเสียเวลาและสอนไม่จบ นอกจากสาเหตุเพราะครูขาดวิธีสอน ขาดทักษะการสอนแล้วอีกสาเหตุหนึ่งคือนักเรียนไม่เห็นความสำคัญในการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไม่มีความรู้ในเรื่องของพระพุทธศาสนา และละเลยการปฏิบัติตามหลักธรรม คำสอน ครูเน้นการสอนเนื้อหาเป็นสำคัญ ไม่ได้เน้นที่กระบวนการเรียนการสอนที่จะหาองค์ความรู้ใหม่ที่ทำให้นักเรียนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (ประเสริฐ นีกโคกรัง, 2549, 13) ครูผู้สอนไม่ปรับปรุงวิธีการสอนและอุปกรณ์การสอน มุ่งแต่จะหาความรู้มาถ่ายทอด เน้นการจำ เนื้อหามากกว่าการฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหา ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ใช้รูปแบบ การสอนแบบเดิมๆ คือการบรรยายและสอนให้นักเรียนท่องจำ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียน ไม่สนุก เด็กเบื่อหน่าย ง่วงนอนและไม่สนใจฟัง นอกจากนี้ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในพระพุทธศาสนา และขาดทักษะในการสร้างสื่อการเรียนการสอน เวลาและเนื้อหาที่กำหนดให้มา นั้นไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อพระพุทธศาสนา (จันจิรา เลิศศรีบัณฑิต (2553, 3)

เจตคติมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน หากผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาเรียน ย่อมทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่เห็นความสำคัญของวิชาเรียน ในทางตรงกันข้ามหากผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาเรียนย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะไปหาความรู้เพิ่มเติมจะช่วยให้การเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ นวลน้อย แสนกล้า (2552, 123) ที่พบว่าเจตคติมีความสำคัญ ต่อการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ ถ้านักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิชานี้ดี ก็จะทำให้ นักเรียนมีความสามารถเรียนได้ดี เข้าใจสนใจและตั้งใจเรียน ย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปในทางที่ดี แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามก็จะทำให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ฉะนั้นครู ต้องโน้มน้าวตลอดจนชักจูงให้นักเรียนเปลี่ยนเจตคติต่อวิชาเรียนให้ เป็นไปในทางที่ดี เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่เป็นวิธีสอนที่ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นผู้ริเริ่มจุดประกายความคิดในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนโดยประยุกต์หลักธรรมอริยสัจสี่ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรคมาใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจในอริยสัจสี่” อันประกอบด้วย ปริยญา (การกำหนดรู้) ปหานะ (การละ)

สังคัลยกรรม (การทำให้ง่าย) และภาวนา (การเจริญหรือลงมือปฏิบัติ) ซึ่งได้ประยุกต์เป็นการสอนแบบกระบวนการแก้ปัญหาไว้เป็นขั้นตอนคือ 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือการให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องแก้ไข 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมมุติ) คือการให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน 3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือการให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป ซึ่งทศนา แคมมณี (2550, 300) กล่าวว่ากระบวนการเรียนการสอนตามแนวของอริยสังคีตส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดค้นและสร้างสรรค์สอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมให้มีคุณลักษณะตามหลักการและจุดหมายของการจัดการศึกษาตามแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และจากการศึกษางานวิจัยพบว่าการสอนตามหลักอริยสังคีตทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมผลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน เช่น ผลการวิจัยของประภาพรรณ อินทร์เพ็ญ (2548, บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสังคีตโดยใช้เทคนิคคู่คิดคู่สร้างในวิชาสังคมศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และดาวรุ่ง อิมเอิบ (2546) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมของนักเรียนที่ใช้วิธีสอนแบบอริยสังคีตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสมบัติ ไกรอ่ำ (2550) พบว่าหลังการสอนแบบอริยสังคีต 4 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในระดับมาก

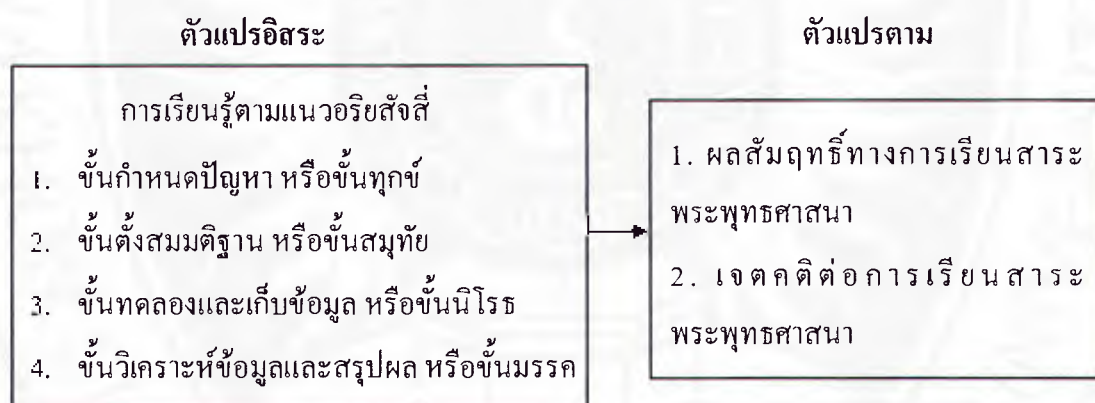
ผู้วิจัยจึงสนใจจะเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่าสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่อย่างไร และหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างจากเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 หรือไม่อย่างไร พร้อมทั้งศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีตว่าอยู่ในระดับใด อันจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวริยสัจสี่ในภาพรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยสัมฤทธิ์พระพุทธศาสนาตามแนวริยสัจสี่เรื่องหลักธรรม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนววิจัยที่ดี สูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนววิจัยที่ดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างจากเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดควน โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนบ้านควนลำภู โรงเรียนบ้านไสใหญ่ โรงเรียนคลองหมื่นเพชร โรงเรียนบ้านหนองคล้า จำนวนนักเรียนทั้งหมด 129 คน เนื่องจากโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่ใกล้เคียงกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้มาโดยการใช้วิธีจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งผลการสุ่มได้โรงเรียน สุขสวัสดิ์วิทยา ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 41 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนรู้ตามแนววิจัยที่ดี
2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.2 เจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสุขสวัสดิ์

วิทยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 ประกอบด้วย

1. ไม่ทำชั่ว
  - 1.1 เบญจศีล
  - 1.2 อปายมุข 6
  - 1.3 อกุศลมูล 3
2. ทำความดี
  - 2.1 เบญจธรรม
  - 2.2 กุศลมูล 3
  - 2.3 พละ 4
  - 2.4 การละ 6
  - 2.5 กตัญญูทศเวทิต่อพระมหากษัตริย์
  - 2.6 มงคล 38 (มีวินัย)
  - 2.7 มงคล 38 (การทำงานไม่มีโทษ)
  - 2.8 มงคล 38 (ไม่ประมาทในธรรม)
3. ทำจิตให้บริสุทธิ์ (บริหารจัดการและเจริญปัญญา)

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการทดลอง จำนวน 10 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง ทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้ตามแนวริยัสจสี หมายถึง การนำเอาหลักวิธีการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอนแก่พุทธบริษัท มาเป็นแนวทางในการสอน วิธีการนี้เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาทางเลือกในการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ โดยมีลำดับขั้นตอนไว้ดังนี้

1.1 ขึ้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) หมายถึง ให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ นิทาน เรื่องเล่า การแสดงบทบาทสมมติ ข่าวสื่อบันเทิง ทีวีโอ ในประเด็นปัญหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การขาดศีลธรรม การมัวเมาหมกมุ่นในอบายมุข การขาดความกตัญญูทศเวทิต การไม่มีระเบียบวินัย ฯลฯ ในสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเลือกหัวข้อที่กำหนดไว้ แล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณากำหนดเหตุของปัญหานั้น

1.2 **ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมมุติ)** หมายถึง ให้นักเรียนหาสาเหตุของปัญหาที่ยกมา กล่าวในขั้นที่ 1 เช่น ปัญหาการขาดศีลธรรม มาวิเคราะห์วินิจฉัยหามูลเหตุของปัญหา เพื่อกำหนด เป็นหลักเกณฑ์ในการแก้ไข

1.3 **ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)** หมายถึง ให้นักเรียนกำหนดเป้าหมาย ที่หมดปัญหาข้อสงสัย และเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาจากสาเหตุ ที่ค้นพบในขั้นสมมุติ เช่น คนไม่มีศีลธรรม มีสาเหตุมาจากอะไร ผลที่จะได้รับเป็นอย่างไร โดยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการทดลองให้เห็นประจักษ์ซึ่งคำตอบว่า หากมี ศีลธรรมผลที่จะได้รับจะทำให้อยู่อย่างมีความสุข

1.4 **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)** หมายถึง ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นนิโรธ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดหรือเป็นไปได้มากที่สุด กำหนด วิธีการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา หลังจากนั้นส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอวิธีปฏิบัติ ครูและ นักเรียนร่วมกันอภิปรายหลังจากแต่ละกลุ่มอภิปรายเสร็จ

2. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม** หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่วัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบ โดยครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3

3. **เจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม** หมายถึง ความโน้มเอียงของความรู้สึกรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบวัดเจตคติต่อการเรียน สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามคุณลักษณะของ เจตคติที่ต้องการจะวัดมี 3 ด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ และคุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ของสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนได้นำการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ไปใช้ในการสอน หัวข้ออื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาแนวความคิดในกระบวนการทั้งสี่ขั้นตอน ในแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน จนบรรลุเป้าหมายสูงสุด

3. ทำให้ครูผู้สอนทราบเจตคติของผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีมีคุณธรรม นำตนให้พ้นจากทุกข์ภัย ดำเนินชีวิตของตนอย่างมีความสุข

4. สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวอริยสัจสี่ ในรายวิชาอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่จัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ใช้เพื่อออกแบบและวางแผนการวิจัยตามหัวข้อของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

1.3 คุณภาพผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.4 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

2.1 ความหมายของอริยสัจสี่

2.2 คุณค่าที่เด่นของอริยสัจสี่

2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

2.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่กับกระบวนการแก้ปัญหา

2.5 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3 ชนิดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4 ลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

3.5 หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.6 กระบวนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. เจตคติต่อการเรียน

- 4.1 ความหมายของเจตคติ
- 4.2 องค์ประกอบของเจตคติ
- 4.3 ลักษณะของเจตคติ
- 4.4 การวัดเจตคติและวิธีการวัดเจตคติ
- 4.5 วิธีสร้างแบบวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต
- 4.6 ประโยชน์ของการวัดเจตคติ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 1-2) โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาการตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครอง ในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองที่ดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลุกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. คุณภาพผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.1 ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ภาวะทางกายภาพ สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจ โดยเน้นความเป็นประเทศไทย

3.2 ได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

3.3 ได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ของท้องถิ่นจังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

3.4 ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำ ความเข้าใจ ในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

4. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวชี้วัดที่ 4 ให้วิเคราะห์ความสำคัญและเคารพ พระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขา และหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กำหนดหลักธรรมไว้ 4 เรื่องคือ พระรัตนตรัย ไตรสิกขา โอวาท 3 และพุทธศาสนสุภาษิต

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพผู้เรียน ด้านยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ภาควิชาใจในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมเรื่อง โอวาท 3 แล้วนักเรียนสามารถมีความรู้ความเข้าใจ มีค่านิยมที่ดีงามสามารถปฏิบัติตามและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน พัฒนาการเรียนรู้ แก้ปัญหาในชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขสืบไป

การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

1. ความหมายของอริยสัจสี่

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, 1337) ได้ให้ความหมายของอริยสัจไว้ว่า อริยะ หมายถึง บุคคลผู้บรรลุนิพพานพิเศษ ส่วนคำว่า สัจจะ หมายถึง ความรู้เรื่องแห่งความจริง ดังนั้นอริยสัจ จึงหมายถึงความจริงของพระอริยะ หรือความจริงอันประเสริฐเป็นชื่อธรรมสำคัญ หมวดหนึ่งในพุทธศาสนา 4 ประการ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

คัมภีร์วิสุทธิมรรค (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546, 896) อธิบายความในบาลีมาแสดงความหมายของอริยสัจ รวมได้ 4 นัย คือ

- 1) สัจจะที่พระอริยะตรัสรู้
- 2) สัจจะของพระอริยะ
- 3) สัจจะที่ทำให้เป็นอริยะ
- 4) สัจจะอย่างอริยะคือแท้แน่นอน

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546, 896) ได้ขยายความของอริยสัจสี่ดังนี้

1) ทุกข์ แปลว่า ความทุกข์ หรือสภาพที่ทนได้ยาก ได้แก่ ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ กล่าวให้ลึกกลงไปอีกหมายถึง สภาพะของสิ่งทั้งหลายที่ตกอยู่ในกฎกรรมคาแห่งความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ซึ่งประกอบด้วยภาวะบีบคั้น กดดัน ขัดแย้ง ขัดข้อง มีความบกพร่องไม่สมบูรณ์ ในตัวเอง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่อาจให้ความพึงพอใจเต็มอิมแท้จริง พร้อมทั้งก่อปัญหา สร้างความทุกข์ขึ้นมาได้เสมอ ทั้งที่เกิดเป็นปัญหาขึ้นแล้วและที่อาจเกิดเป็นปัญหาขึ้นมา เมื่อใดเมื่อหนึ่ง ในรูปใดรูปหนึ่งแก่ผู้ที่ยึดติดถือมั่นไว้ด้วยอุปาทาน

2) ทุกขสมุทัย เรียกสั้นๆ ว่า สมุทัย แปลว่า เหตุเกิดแห่งทุกข์หรือสาเหตุให้ทุกข์เกิดขึ้น ได้แก่ความอยากที่ยึดถือเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง โดยอาการที่มีเราซึ่งจะเสพเสวย ที่จะได้เป็น จะไม่เป็นเช่นนั้นอย่างนี้ ทำให้ชีวิตถูกบีบคั้นด้วยความเร่าร้อน ร่ารอน กระทบกระวาย ความหวงแหน เกลียดชัง หวั่นกลัว หวาดระแวง ความเบื่อหน่าย หรือความคับข้องติดขัดในรูปใดรูปหนึ่งอยู่ตลอดเวลา ไม่อาจปลอดโปร่งโล่งเบาเป็นอิสระ สดชื่น เบิกบาน ได้อย่างบริสุทธิ์สิ้นเชิง ไม่รู้จักความสุขชนิดที่เรียกว่า ไร้ใฝ่ฝ้า และไม่ยึดเพ้อ

3) ทุกขนิโรธ เรียกสั้นๆ ว่า นิโรธ แปลว่า ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกคณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกคณหาข้อมใจหรือถูกลากไป ไม่ถูกบีบคั้นด้วยความรู้สึก กระทบกระวาย ความเบื่อหน่าย หรือความคับข้องติดขัดอย่างใดๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ ประสบความสุขที่บริสุทธิ์ สงบปลอดโปร่งโล่งเบา ผ่องใส เบิกบาน เรียกสั้นๆ ว่า นิพพาน

4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เรียกสั้นๆ ว่า มรรค แปลว่า ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับทุกข์หรือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือทางประเสริฐมีองค์ประกอบ 8 คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา เพราะเป็นทางสายกลาง ซึ่งดำเนินไปพอดีที่จะให้ถึงนิโรธ โดยไม่ติดข้องหรือเอียงไปหาที่สุดสองอย่างคือ กามสุขัลลิกานุโยค (ความหมกมุ่นในกามสุข) และอัตตคิลมถานุโยค (การประกอบความลำบากแก่ตน คือบีบคั้นทรมานตนเองให้เดือนร้อน)

อริยสัจสี่ เป็นหลักธรรมสำคัญที่ครอบคลุมคำสอนทั้งหมดในพระพุทธศาสนา มีลักษณะของคำสอนที่เป็นการสอนความจริงที่เป็นประโยชน์ กล่าวคือความจริงที่นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตได้ ส่วนสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ แม้เป็นความจริงก็ไม่สอน (พระพรหมคุณาภรณ์

(ป.อ.ปยุตฺโต), 2549, 13) ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค สัมโมหวิโนทนี และสัทธัมมปกาสนี ได้ชี้แจงเหตุผลไว้อย่างน่าฟังว่า เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงอริยสัจสี่ไว้โดยเรียงลำดับ เป็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค จึงนำมาอธิบายโดยสังเขปดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549, 36-59)

1) ทุกข์ คือปัญหาต่างๆ ของมนุษย์เป็นเรื่องบีบคั้นชีวิตจิตใจมีอยู่ทั่วไปแก่ สัตว์ มนุษย์ทุกคนเกิดขึ้นแก่ใคร เมื่อใด ก็เป็นจุดสนใจเป็นของเด่นแก่ผู้นั้น เมื่อนั้นเรียกได้ว่าเป็นของชัด ง่ายเห็นง่าย เหมาะที่จะยกเป็นข้อปรารภ คือเป็นจุดเริ่มต้นแสดงธรรม เมื่อแสดงธรรมอริยสัจ 4 โดยเริ่มต้นที่ทุกข์ เป็นการสอนที่เริ่มจากปัญหา จากสิ่งที่เห็นง่าย เข้าใจง่าย จากสิ่งที่น่าสนใจ และโดยเฉพาะเป็นการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องทุกข์ มีใช้เพื่อให้เป็นทุกข์ แต่เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นที่จะดับทุกข์ เพราะทรงรู้ว่าทุกข์หรือปัญหาเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ดับได้ แต่การดับทุกข์หรือแก้ไขปัญหานั้นมีใช้ทำได้ด้วยการหลบเลี่ยงปัญหาหรือปิดตาไม่มองทุกข์ ตรงข้ามต้องรับรู้และเท่าทันทุกข์ เหมือนแพทย์ตรวจอาการจรรู้โรค รู้จุดที่เป็นโรคแล้ว ก็เป็นอันเสร็จหน้าที่ต่อทุกข์ แพทย์เรียนรู้โรค และต้องเรียนรู้เรื่องราวกายอันเป็นที่ตั้งแห่งโรคด้วยฉันทใจ ผู้จะดับทุกข์เมื่อเรียนรู้ทุกข์ก็ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตอันเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์ รวมถึงสภาวะแห่งสังขารโลกที่เกี่ยวข้องด้วยฉันทนั้น

2) สมุทัย คือเหตุแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา การดับทุกข์นั้นทำได้ด้วยการกำจัดสาเหตุของมัน ดังนั้นเมื่อกำหนดได้แล้วว่าทุกข์หรือปัญหาของตนคืออะไร เป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน แล้วก็สืบสาวหาสาเหตุต่อไป โดยมองเหตุปัจจัยเริ่มตั้งแต่ภายในที่ตัวคนและในตนเอง ได้แก่กรรม คือการกระทำ การพูด การคิด ที่ดีหรือชั่ว ซึ่งได้ประพฤติกแล้วและกำลังประพฤติดูอยู่ และที่ได้สั่งสมไว้เป็นลักษณะนิสัย ตลอดจนการตั้งจิตวางใจต่อสิ่งทั้งหลาย และการมีความสัมพันธ์อย่างถูกต้องหรือผิดพลาดกับเหตุปัจจัยในสภาพแวดล้อมทั้งหลาย

3) นิโรธ คือความดับทุกข์หรือภาวะหมดปัญหา เมื่อได้กล่าวถึงทุกข์หรือปัญหาพร้อมทั้งสาเหตุอันเป็นเรื่องร้าย ไม่น่าพึงพอใจแล้ว พระพุทธเจ้าก็ให้กำลังใจต่อพุทธบริษัททั้งหลายให้เกิดความหวังขึ้นด้วยการตรัสอริยสัจ ข้อที่ 3 คือนิโรธ แสดงให้เห็นว่า ทุกข์ที่บีบคั้นนั้น ดับได้ ปัญหาที่กอดคั้นนั้นแก้ไขได้ และด้วยปัญญาที่เกิดขึ้นจากการที่หมดสิ้นซึ่งอวิชชา จึงทำให้สามารถคิดพิจารณาสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง มองสิ่งทั้งหลายตามดับได้ ปัญหาที่กอดคั้นนั้นแก้ไขได้ และด้วยปัญญาที่เกิดขึ้นจากการที่หมดสิ้นซึ่งอวิชชา จึงทำให้สามารถคิดพิจารณาสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง มองสิ่งทั้งหลายตามภาวะและตามเหตุปัจจัย นอกจากนั้นปัญญาจะเป็นรากฐานแห่งความบริสุทธิ์เป็นอิสระของจิตใจในส่วนชีวิตด้านในแล้ว ในส่วนชีวิตด้านนอกก็ช่วยให้ใช้ความรู้ความสามารถของตนไปในทางที่เป็นไปเพื่อการแก้ปัญหา ซึ่งท่านเรียกว่าเป็นการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

4) มรรค คือ ทางดับทุกข์ หรือวิธีปฏิบัติเพื่อกำจัดสาเหตุแห่งปัญหา เมื่อรู้ปัญหาทั้งสาเหตุแห่งปัญหา ซึ่งจุดหมายที่เป็นภาวะหมดสิ้นปัญหา รู้ทุกอย่างครบถ้วนแล้ว ก็พร้อมและเป็นอันถึงเวลาที่จะต้องลงมือปฏิบัติ เป็นวิธีสอนของพระพุทธเจ้าที่ให้เป็นลำดับสุดท้ายของอริยสังขารจากนิโรธ เพื่อให้ผู้ฟังมีความหวังและเห็นคุณค่าของนิโรธที่เป็นจุดหมายนั้นก่อนจนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้วิธีการปฏิบัติ และพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติต่อไป

สรุปความหมายของอริยสังขี คือ เป็นหลักคำสอนที่สำคัญของพระพุทธเจ้า เป็นความจริงที่เป็นประโยชน์ ถือได้ว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับทุกข์ที่เป็นปัญหาของมนุษย์ สมุทัยที่เป็นสาเหตุของทุกข์หรือปัญหา นิโรธ คือความดับทุกข์หรือภาวะหมดปัญหา และมรรค คือทางดับทุกข์ การแก้ปัญหานั้นจะต้องดำเนินไปตามหลักเหตุผลและสติปัญญา

2. คุณค่าที่เด่นของอริยสังขี

หลักอริยสังขีนอกจากจะเป็นคำสอนที่ครอบคลุมลัทธิธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแล้ว ยังมีคุณค่าเด่นหลายประการพอจะสรุปได้ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546, 920)

1) เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ไขปัญหามาตรับระบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่างซึ่งวิธีการแก้ปัญหาใดๆ ก็ตามที่จะมีคุณค่าและสมเหตุสมผลจะต้องดำเนินไปในแนวเดียวกันเช่นนี้

2) เป็นการแก้ปัญหาและจัดการกับชีวิตของตนด้วยปัญญาของมนุษย์เอง โดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ไม่ต้องอ้างอำนาจดลบันดาลของตัวการพิเศษเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ

3) เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ไม่ว่ามนุษย์จะเติบโตออกไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ห่างไกลตัวกว้างขวางมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าเขายังจะมีชีวิตที่มีคุณค่าและสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกเหล่านั้นอย่างมีผลดีแล้ว เขาจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ตลอดไป

4) เป็นหลักความจริงกลางๆ ที่คิดเนืองอยู่กับชีวิตหรือเป็นเรื่องของชีวิตเองแท้ๆ ไม่ว่ามนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปวิทยาการหรือดำเนินกิจการใดๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของตนและไม่ว่าศิลปวิทยาการหรือกิจการต่างๆ นั้นจะเจริญขึ้น หรือเสื่อมลง สูญสลายไปหรือเกิดมีใหม่ขึ้นมาแทน อย่างไรก็ตามหลักความจริงที่เรียกว่าอริยสังขีนี้คงยืนยงได้ตลอดกาล

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546, 901-902) กล่าวว่าสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งเกี่ยวกับอริยสังขีนั้น คือ การรู้และทำหน้าที่ต่ออริยสังขีแต่ละข้อให้ถูกต้องในการแสดงอริยสังขีก็

ในการปฏิบัติธรรมตามหลักอริยสัจสี่นี้ จะต้องให้อริยสัจแต่ละข้อสัมพันธ์ตรงกันกับหน้าที่ หรือต่อกิจอริยสัจข้อนั้น จึงจะเชื่อว่าเป็นการแสดงอริยสัจและเป็นการปฏิบัติธรรมโดยชอบ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดความผิดพลาดทั้งในความเข้าใจและการประพฤติปฏิบัติ

กิจในอริยสัจ คือหน้าที่อันพึงทำต่ออริยสัจ 4 แต่ละอย่าง หรือทำหน้าที่ต่ออริยสัจข้อนั้นๆ มี 4 อย่างคือ

- 1) ทุกขอริยสัจ ควรกำหนดรู้
- 2) ทุกขสมุทัยอริยสัจ ควรละ
- 3) ทุกขนิโรธอริยสัจ ควรทำให้แจ้ง
- 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ควรเจริญ

จากคำอธิบายในหนังสือสาระสำคัญของพุทธธรรม อริยสัจ 4 โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2549, 30 – 31) ได้เชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจกับกิจในอริยสัจซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบเป็นตารางเพื่อได้พิจารณาเป็นพื้นฐานในการที่จะประยุกต์ใช้เป็นวิธีการสอนต่อไปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนของอริยสังคีและกิจในอริยสัง

ขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัง	กิจในอริยสัง
1. ทุขั รู้สิ่งที่เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งจะต้องกำจัดเสีย ได้แก่ขั้นแฉกหรือสำรวจปัญหาที่จะต้องทำความเข้าใจและรู้ขอบเขต	1. ปริญญา การกำหนดรู้ คือการศึกษาให้รู้จักให้เข้าใจสภาวะที่เป็นทุกข์ตามสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหาและกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน จัดเป็นขั้นเริ่มต้นที่จะช่วยให้การดำเนินการขั้นต่อไป เป็นไปได้และตรงปัญหา
2. สมุทัย รู้สิ่งที่เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งจะต้องกำจัดเสีย ได้แก่ขั้น สืบค้น วิเคราะห์ และวินิจฉัยมูลเหตุของปัญหา ซึ่งจะต้องแก้ไขกำจัดให้หมดสิ้นไป	2. ปหานะ การละ คือการกำจัดเหตุแห่งทุกข์ทำสิ่งที่เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ให้หมดสิ้นไป ได้แก่ การแก้ไขกำจัดต้นตอของปัญหา
3. นิโรธ รู้ภาวะดับทุกข์ ซึ่งจะต้องกระทำ ให้ประจักษ์แจ้ง ได้แก่ขั้นแจ้งรู้ภาวะหมดปัญหาที่เอาเป็นจุดหมายให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหานั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และจุดหมายนั้นควรเข้าถึงซึ่งจะต้องทำให้สำเร็จ พร้อมทั้งรู้ว่า การเข้าถึงจุดหมายนั้นจะสำเร็จหรือเป็นไปได้อย่างไร	3. สังฆิกิริยา การทำให้แจ้ง คือการประจักษ์แจ้งหรือบรรลุถึงภาวะดับทุกข์ ได้แก่ การเข้าถึงภาวะที่แก้ไขปัญหานั้นได้เสร็จสิ้น ภาวะหมดปัญหาหรือภาวะปราศจากปัญหาบรรลุถึงจุดหมายที่ต้องการ
4. มรรค รู้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ซึ่งจะต้องฝึกฝนปฏิบัติ ได้แก่ ขั้นกำหนดวางหรือรับทราบวิธีการ ขั้นตอนและรายละเอียดทั้งหลายในการแก้ไขกำจัดสาเหตุของปัญหานั้น ซึ่งจะต้องลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป	4. ภาวนา การเจริญ การทำให้มีให้เป็นขึ้น คือทำให้เกิดขึ้นและเจริญเพิ่มพูนขึ้น หมายถึงการฝึกอบรมตามข้อปฏิบัติของมรรค การลงมือปฏิบัติตามมรรควิธีที่จะกำจัดเหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ การกระทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย หรือการกำหนดวางรายละเอียดวิธีปฏิบัติแล้วลงมือแก้ไขปัญหา

(ที่มา: พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549, 30-31)

จากปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธธรรมวิธีการของการศึกษาอริยสังคีตคือ กิจในอริยสังคีตหรือที่เรียกว่ากิจญาณ คือการเอาขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสังคีตและข้อความในกิจญาณ มาประยุกต์ใช้เป็นวิธีสอน เรียกชื่อว่า วิธีสอนตามหลักอริยสังคีต จะสังเกตเห็นว่าวิธีของกิจญาณ ใกล้เคียงกับวิธีการแก้ปัญหามาก จึงทำให้ประยุกต์หรืออนุโลมใช้ได้โดยสะดวก ตลอดจนอาจใช้เป็นวิธีการตัดสินใจได้ด้วย (สาโรจน์ บัวศรี, 2549, 40-41)

นอกจากนั้นแล้วการสอนตามหลักอริยสังคีตเป็นวิธีการที่ผู้เรียนได้ประสบและทราบวิธีแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ด้วยตนเอง ในปัจจุบันและอนาคต หากมีวิธีการสอน เช่นนี้บ่อยๆ ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เมื่อปัญหาอะไรเกิดขึ้นในชีวิตก็ไม่ตระหนกตกใจ สามารถแก้ปัญหาได้โดยทันที และการแก้ปัญหานั้นจำเป็นต้องอาศัยการตัดสินใจที่ดีด้วยตามแนวทางดังนี้

- 1) พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นให้แน่ใจว่าเป็นปัญหาที่แท้จริงหรือเป็นเพียงผลของปัญหา
- 2) พยายามแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับปัญหานั้น
- 3) ให้ข้อเท็จจริงที่หาได้ พิจารณาตัวปัญหาอีกครั้งหนึ่ง ทำให้มองเห็นปัญหาชัดเจนขึ้น
- 4) กำหนดวิธีทางแก้ปัญหามากๆ รูปแบบ ทั้งในระยะยาวและระยะสั้น
- 5) เลือกวิธีการแก้ปัญหาก็เหมาะสมที่สุด
- 6) วางแนวปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาก็ตกลงใจเลือก

สาโรจน์ บัวศรี ได้ย้่าว่าวิธีการสอนแบบอริยสังคีตเป็นการประยุกต์ปรุงแต่งเพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติ หรือเพื่อให้เหมาะสมที่นำไปใช้ในโรงเรียนหรือในสถานศึกษาสูงขึ้น ไป และเป็นการประยุกต์จากภารกิจหรือข้อปฏิบัติในชั้นต่างๆ ของอริยสังคีต ด้วยการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้ประยุกต์โดยตรงจากตัวอริยสังคีต เรียกว่าได้ประยุกต์จากส่วนหนึ่งของอริยสังคีตเท่านั้น (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551, 335) ได้เปรียบเทียบชั้นของอริยสังคีต กิจในอริยสังคีตและวิธีสอนตามหลักอริยสังคีต ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบขั้นของอริยสังขี กิจในอริยสังขี และวิธีสอนตามหลักอริยสังขี

ขั้นตอนของ อริยสังขี	กิจใน อริยสังขี	วิธีสอนตามหลักอริยสังขี (ให้ดูคำอธิบายของอริยสังขีและกิจในอริยสังขีที่กล่าวแล้ว พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีการสอนนี้)
1. ทุกข์	1. ปริยญา	1. ขั้นกำหนดปัญหา (หรือขั้นทุกข์) ครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งนักเรียนจะต้องแก้คิดให้จงได้
2. สมุทัย	2. ปหานะ	2. ขั้นตั้งสมมุติฐาน (หรือขั้นสมุทัย) 2.1 ครูช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาค้นคว้าด้วยตนเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้น มีอะไรบ้าง 2.2 ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่าในการแก้ปัญหาใดๆ นั้นจะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอหรือแก้ที่สาเหตุของปัญหาเหล่านั้น 2.3 ครูช่วยนักเรียนให้คิดว่า ในการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะทำอะไรได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้ เป็นข้อๆ ไป
3. นิโรธ	3. สัจฉิกิริยา	3. ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล (หรือขั้นนิโรธ) 3.1 สัจฉิกิริยา หมายถึง การทำให้แจ้งหรือให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการ ทำอย่างไร จึงจะให้แจ้งได้ ถ้าเจริญรอยตามรอยของพระพุทธองค์ก็ต้องกระทำด้วยตนเอง เช่น โยคะ ดบะและทรงอดพระกระยาหารเป็นต้น เมื่อทรงเห็นว่าวิธีเหล่านั้นไม่อาจบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ จึงใช้วิธีวิปัสสนากรรมฐาน ดังนั้นในการสอนขั้นนี้ ครูต้องช่วยให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่างๆ ที่ได้กำหนดแล้วว่าจะกระทำดังในขั้นที่ 2 ข้อ 2.3 3.2 เมื่อทดสอบได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือเรียกว่า ข้อมูล เอาไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนของ อริยสัจสี่	กิจใน อริยสัจสี่	วิธีสอนตามหลักอริยสัจสี่ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจและกิจในอริยสัจที่กล่าวแล้ว พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีการสอนนี้)
4. มรรค	4. ภาวนา	4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (หรือขั้นมรรค) 4.1 จากการทดลองการกระทำของตนเองหลายๆ อย่าง นั้นย่อมจะให้ผลออกมา ให้ชัดเจน ผลบางประการจะชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาไม่ได้เลย ผลบางประการชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้บางประการ แต่ไม่ค่อยชัดเจนนักส่วนที่ถูกต้องจะชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้แน่นอนแล้ว และบรรลุจุดมุ่งหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในขั้นที่ 3 ข้อ 3.2 นั้นจึงเห็นชัดเจนว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาที่กำหนดในขั้นที่ 1 ได้สำเร็จ 4.2 จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริง ต่อไปก็สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อๆ หรือเป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติแล้วให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น โดยทั่วกัน

(ที่มา: เสฏฐวุฒิ มุลอามาตย์, 2549, 39-41)

สาโรจ บัวศรี นำเสนอแนวคิดและหลักพุทธศาสนา และเพื่อสร้างปรัชญาการศึกษา ขึ้นมาจากแนวคิดและหลักพุทธศาสนาสำหรับให้ครู อาจารย์และนักการศึกษาไทย ผู้ที่จะเป็นครูในอนาคต รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครอง ให้มีปรัชญาการศึกษาของไทยไว้ใช้เอง ซึ่งได้นำเสนอ โครงสร้างหรือขั้นตอนในอริยสัจสี่ และ โครงสร้าง หรือขั้นตอนในวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นฐาน สำคัญของการคิดไว้ดังแสดงในตารางที่ 3 (ปานรวี ยงยุทธวิชัย, 2548, 153-156)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบโครงสร้างหรือขั้นตอนในอริยสัจสี่กับการแก้ปัญหา

โครงสร้างหรือขั้นตอนในอริยสัจสี่	โครงสร้างหรือขั้นตอนในวิธีการแก้ปัญหา
1. ทุกข์ (ความทุกข์) ชีวิตของเราเต็มไปด้วยความทุกข์ ผลรวมทั้งห้า (ขันธห้า) นั้น ที่จริงแล้วเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ (ดังนั้นปัญหาของเราคือจะทำอะไรได้บ้าง เพื่อว่าชีวิตของคนอาจมีอิสรภาพจากความทรมานและความทุกข์)	1. สถานการณ์ที่เป็นปัญหา ชีวิตของเราเต็มไปด้วยความทุกข์ นี่คือนิยามสำหรับเราทุกคนจริงๆ จะทำอะไรได้บ้าง เพื่อว่าชีวิตของคนอาจมีอิสรภาพจากความทรมานและความทุกข์
2. สมุทัย (สาเหตุ) สาเหตุของความทุกข์ คือ ความลุ่มหลง ความโลภ หรือความอยาก (ดังนั้นต้องทำให้ความอยากลดน้อยที่สุด หรือถูกทำลายไปเพื่อขจัดความทุกข์ การปฏิบัติ โยคะ ซึ่งนำไปสู่พลังเหนือธรรมชาติ อาจทำลายความอยากได้ทั้งหมด ถ้าการปฏิบัติ โยคะ ล้มเหลว ยังมีการทำตะบะหรือการทรมานตนเอง ซึ่งถือว่าอาหารและเครื่องดื่มทำให้ความลุ่มหลงและความต้องการมีความสุขสำราญทางประสาทสัมผัสต่างๆ คงอยู่ต่อไป ดังนั้นการอดอาหาร และ เครื่องดื่มอาจขจัดความอยาก ถ้า ตะบะล้มเหลวต้องคิดหาวิธีการขึ้นมาใหม่ และ ทดลองทำต่อไปอีก	2. การตั้งสมมติฐาน จากประสบการณ์ในอดีต ความรู้และข้อมูลข่าวสารทั้งเก่าและใหม่ ต้องตั้งสมมติฐานต่างๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ของปัญหาขึ้นมาให้ได้ ถ้าคิดว่าความอยากเป็นสาเหตุของความทุกข์ มีวิธีอะไรบ้างที่จะทำลายความอยากให้หมดไป อาจลองวิธี โยคะ หรือวิธีตะบะด้วย และวิธีอื่นๆ ถ้าสองวิธีนี้ล้มเหลว ถ้าคิดว่าอย่างอื่นเป็นสาเหตุของความทุกข์ มีวิธีการหรือความเป็นไปได้อื่นที่จะนำมาพิจารณาหรือไม่

ตารางที่ 3 (ต่อ)

โครงสร้างหรือขั้นตอนในอริยสัจสี่	โครงสร้างหรือขั้นตอนในวิธีการแก้ปัญหา
3. นิโรธ (การดับ) การดับทุกข์ ในที่นี้หมายความว่า เพื่อให้บรรลุการดับทุกข์ ต้องมีการปฏิบัติหรือการกระทำจริงตามแผนที่วางไว้ ซึ่งปฏิเสธปฏิบัติที่ไม่นำไปสู่การแก้ปัญหา หลังจากการปฏิเสธการปฏิบัติโยคะ และตบะแล้ว โขแห่งเหตุผล จะถูกสร้างขึ้นมาในที่สุด และการดับความหลงหรือความโง่เขลา ซึ่งเป็นห่วงแรกของ โข โดยการคิดเห็นในระดับธรรมดาโลก หรือการทำสมาธิทำให้เกิดการดับทุกข์	3. การทดลอง นำสมมติฐานทั้งหมดไปปฏิบัติจริง ปฏิเสธสมมติฐานที่ทำไม่ได้และตั้งสมมติฐานใหม่ เพื่อทำการทดลองต่อไป ในที่สุด โขแห่งเหตุผลกลายเป็นสมมติฐานและการทดลองเพื่อทำลาย อวิชชา เริ่มต้นขึ้น จากวิธีการทำสมาธิ นั่นคือ การคิดที่มีระงับประสาททั้งห้าไว้ชั่วคราว ในที่สุด อวิชชา จะถูกขจัดออกไปและความทุกข์ถูกขจัดออกไปด้วย
4. มรรค (หนทาง) จากการปฏิบัติจริงและทดลองจริง จะได้ข้อสรุปถึงขั้นที่ว่า อิศรภาพจากความทุกข์บรรลุได้โดยหนทางมรรคแปดซึ่งเกี่ยวกับการทำสมาธิและการปฏิบัติเพื่อทำให้ใจบริสุทธิ์ วิธีอื่นๆ ความรู้หรือข้อสรุปนี้ได้มาในรูปของการรู้แจ้ง ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของความพยายามสูงสุดในการทำสมาธิสำหรับผู้หวังบรรลุชีวิตธรรมที่สงบสุขในสังคม และระดับเหนือธรรมดาโลก สำหรับผู้ที่หวังบรรลุชีวิตที่หลุดพ้นไปจากโลก และหวังจะบรรลุอิสรภาพที่สมบูรณ์	4. การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5. การสรุป จากการปฏิบัติในระดับสูงสุดของการทำสมาธิจะได้รับข้อมูลสำคัญในรูปของการรู้แจ้ง (ญาณ) โดยการวิเคราะห์ และการจัดการรู้แจ้ง จะได้ข้อสรุปสุดท้ายถึงขั้นว่า มรรคแปดเป็นทางหรือเป็นหนทางที่นำไปสู่อิศรภาพ หรือการหลุดพ้นจากความ โลก ความ โกรธ และความหลง และพ้นไปจากความทุกข์ในที่สุด

(ที่มา: ปานรวี ยงยุทธวิชัย, 2548, 154-156)

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี ได้ดำเนินการวิจัย ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ซึ่งในหนังสือเล่มดังกล่าว ได้เสนอรูปแบบการสอนตาม หลักอริยสัจสี่ของ สาโรช บัวศรี ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ของศาสตราจารย์ สาโรช บัวศรี

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
1. กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) 1.1 ครูกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด พยายามให้นักเรียนเข้าใจต่อปัญหาตรงนั้น และพยายามเร้าความรู้สึกให้นักเรียนเกิดความตระหนักว่าสิ่งที่ครูนำเสนอเป็นปัญหาของทุกคน และทุกคนจะต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหา 1.2 ครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้	1.1 การอธิบายอย่างกระจ่างชัด สร้างภาพเหตุการณ์ให้เห็นผลของการละเลยไม่แก้ปัญหา และการโน้มน้ำหนักชกชนให้เกิดความตระหนัก ในความสำคัญของการแก้ปัญหา อาจใช้สื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอปัญหาให้สมจริง 1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายและทั่วถึง และเขียนความแสดงความคิดเห็นทั้งหมดบนกระดาน เพื่อป้องกันการหลงลืมและยังเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนพยายามมีส่วนร่วมในบทเรียน
2. ตั้งสมมติฐาน (ขั้นทุกข์) 2.1 ครูช่วยให้นักเรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่า สาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมาแล้วในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง 2.2 ครูช่วยนักเรียนให้ได้เกิดความเข้าใจ และตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใดๆ นั้น จะต้องกำจัดหรือดับ	2.1 ใช้คำถามเร้าให้นักเรียนช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็น ครูเขียนข้อมูลสาเหตุของปัญหาตามที่นักเรียนเสนอไว้คู่กับประเด็นปัญหาข้อ 1.2 ที่เขียนไว้แล้วบนกระดาน 2.2 ใช้วิธีการอธิบายเชื่อมโยงเหตุผล

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
2.3 ครูช่วยนักเรียนให้คิดว่าในการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อๆไป	2.3 ให้ตัวอย่างการกำหนดสิ่งที่จะกระทำแล้วเปิดโอกาสและกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เขียนข้อมูลที่นักเรียนเสนอไว้บนกระดาน
3. ให้ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)	3.1 ใช้เทคนิคการแบ่งงาน และการทำงานเป็นกลุ่ม และเสนอแนะวิธีการจดบันทึกข้อมูล ครูอาจให้นักเรียนช่วยกันเสนอว่าจะบันทึกข้อมูลอย่างไร หรือช่วยกันออกแบบตารางบันทึกข้อมูล
4. ให้วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)	
4.1 ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ว่า ในบรรดาการทดลองหรือการกระทำด้วยตัวเองหลายๆ อย่างนั้น บางอย่างก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางอย่างก็แก้ปัญหาคิดชัดเจน บางอย่างก็แก้ปัญหาคิดไม่ชัดเจน การแก้ปัญหาลำเร็จจะต้องทำอย่างไรแน่	4.1 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นบันทึกไว้แล้วช่วยกันลงข้อสรุป โดยครูช่วยเชื่อมโยงความคิดของนักเรียนแต่ละคน
4.2 เมื่อลงสรุปวิธีแก้ปัญหาคิดได้แล้ว ให้นักเรียนช่วยกันกำหนดแนวทางนั้นโดยทั่วกัน รวมทั้งให้นักเรียนช่วยกันคิดวิธีการควบคุมและติดตามผลของการปฏิบัติเมื่อแก้ปัญหานั้นด้วย	4.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้ข้อมูลย้อนกลับ ทบทวนเสริมความสำคัญ สรุป เชื่อมโยงข้อคิดเห็นของนักเรียน และบันทึกข้อมูลต่างๆ บนกระดาน

(ที่มา: ปานรวี ษยภูทวิชัย, 2548, 160 – 162)

สรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ เนื่องจากหลักธรรมอริยสัจสี่เป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องแห่งความจริงของชีวิตที่จะต้องพบกับความทุกข์ที่เป็นปัญหา และการแก้ปัญหาคือต้องดำเนินไปตามหลักเหตุผลและสติปัญญาอย่างแท้จริง

สาโรช บัวศรี ได้ประยุกต์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีต จากกิจของอริยสังคีต คือ ปริญา เป็นขั้นกำหนดปัญหา (หรือขั้นทุกข์) ปหานะ เป็นขั้นตั้งสมมติฐาน (หรือขั้นสมุทัย) สังคิกิริยา เป็นขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (หรือขั้นนิโรธ) กาวนา เป็นขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (หรือขั้นมรรค) จนเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีต

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีตกับกระบวนการแก้ปัญหา

ความสอดคล้องที่เกิดขึ้นอีกรูปแบบหนึ่งของหลักอริยสังคีตคือ กระบวนการแก้ปัญหา โดยนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงของเมืองไทยคนหนึ่งคือ ทิศนา แจมมณี (2550, 299-300) ได้กล่าวถึงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และยกตัวอย่างกระบวนการที่ได้รับความสนใจจากวงการการศึกษาไทยเป็นอย่างมาก กระบวนการดังกล่าวได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหตามหลักอริยสังคีต โดยสาโรช บัวศรี ซึ่งได้ระบุลักษณะของกระบวนการแก้ปัญหตามแนวอริยสังคีต เป็นการประยุกต์หลักธรรมอริยสังคีตอันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มาใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้ควบคู่กับแนวปฏิบัติที่เรียกว่า กิจในอริยสังคีต อันประกอบด้วย ปริญา (การกำหนดรู้) ปหานะ (การละ) สังคิกิริยา (การทำให้แจ้ง) และกาวนา (การเจริญหรือลงมือปฏิบัติ) จากหลักทั้งสอง ท่านได้เสนอแนะการสอนกระบวนการแก้ปัญหาไว้เป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือการให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
- 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือการให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน
- 3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือการให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปสรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีตมีความสอดคล้องกับการสอนกระบวนการแก้ปัญหา ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือการให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือการให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือการให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป

5. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีต

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีต เป็นแผนที่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดว่าร่วมสมัยแบบเน้นปัญหา ซึ่งมีข้อพิจารณาคือ (ทิศนา แจมมณี, 2550, 137-138)

1) หลักการ ปัญหาจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดภาวะงุนงงสงสัยและมีความต้องการ ที่จะแสวงหาความรู้เพื่อขจัดความสงสัยดังกล่าว การให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาจริงหรือสถานการณ์ปัญหาต่างๆ และร่วมกันคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหาต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย และสามารถพัฒนากระบวนการต่างๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) นิยาม การจัดการเรียนการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดสภาพการณ์ ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียน เผชิญปัญหาและฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลาย ในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะ กระบวนการคิดและกระบวนการ แก้ปัญหาต่างๆ

3) ตัวบ่งชี้

3.1) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความ ต้องการของผู้เรียน

3.2) ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมี การจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา

3.3) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา

3.4) ผู้เรียนมีการวางแผนแก้ปัญหาร่วมกัน

3.5) ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ในการแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3.7) ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหามากมาย และพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม

3.8) ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและ ประเมินผล

3.9) ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา

3.10) ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งด้านผลงาน และกระบวนการ

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่มีรายละเอียดการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อยๆ และจัดเตรียมกระบวนการเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้ไว้อย่างครบถ้วน (อำนาจ เถาตระกูล, 2551, 68) ซึ่งมีรายละเอียดที่ควรพิจารณาดังนี้

1) ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเข็มทิศช่วยชี้ทางให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดไว้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้เวลาและทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ และเงินงบประมาณ ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น หากครูผู้สอนเข้าใจและมองเห็นถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง แล้วนำไปดำเนินการเขียนแผนพร้อมนำไปปฏิบัติใช้ในการสอนอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ย่อมส่งผลให้การเรียนการสอนของการศึกษาทุกระดับบังเกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจน บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการเรียนการสอนของหลักสูตร หรือสาขา หรือรายวิชานั้นๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญดังต่อไปนี้

- 1.1) ช่วยให้ครูสอนเนื้อหาได้ตรงตามหลักสูตรรายวิชา
- 1.2) ช่วยให้ครูสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน
- 1.3) ช่วยให้ครูรู้ว่าในแต่ละครั้งจะต้องสอนเนื้อหาอะไรบ้าง
- 1.4) ช่วยให้ครูรู้ว่าตนเองจะต้องสอนใคร ภูมิภาคจะเป็นอย่างไร
- 1.5) ช่วยให้ครูรู้ว่าจะต้องใช้วิธีสอนอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับผู้เรียน เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และบริบทอื่นๆ
- 1.6) ช่วยให้ครูรู้ว่ากิจกรรมอะไรบ้างที่ให้ผู้เรียนทำแล้วเกิดการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว
- 1.7) ช่วยให้ครูรู้ว่าสื่ออะไรบ้างที่จะเป็นเครื่องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องราวเนื้อหาสาระได้ภายในเวลารวดเร็ว
- 1.8) ช่วยให้ครูรู้ว่ามีการวัดผลประเมินผลอย่างไรบ้าง วัดผลและประเมินผลเมื่อใด วัดตรงจุดไหน วัดอะไร วัดอย่างไร วัดอย่างไรที่ช่วยให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ
- 1.9) ช่วยให้ครูมองเห็นภาพรวมของกระบวนการเรียนการสอนทั้งรายวิชา
- 1.10) ช่วยให้ครูได้เตรียมตัวก่อนสอนและมีความพร้อมทุกๆ ด้าน
- 1.11) ช่วยให้ครูที่สอนแทนกันสามารถสอนเนื้อหาได้ต่อเนื่อง
- 1.12) ช่วยให้การเรียนการสอนสามารถที่จะประกันคุณภาพได้อย่างจริงจัง

2) ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ประโยชน์ของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดทำขึ้น จะเป็นสิ่งบ่งบอกให้เห็นถึงสมรรถภาพของการเป็นครูก่อนอาชีพได้อย่างชัดเจนมากกว่าสิ่งใด รวมทั้งจะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องราวเนื้อหาสาระ และกระบวนการถ่ายทอดของครูผู้สอนว่ามีความพร้อมสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้มีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

2.1) ประโยชน์ต่อผู้สอน

- (1) ครูได้มีการศึกษาหลักสูตรรายวิชาที่ตนเองจะสอนก่อนลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
- (2) ครูได้มีการวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา ก่อนที่จะลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
- (3) ครูได้กำหนดจุดประสงค์การสอนแต่ละหน่วย แต่ละเรื่อง ได้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งสอดคล้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนอีกด้วย
- (4) ครูได้กำหนดเวลาการสอนได้สัมพันธ์กับเนื้อหาและจุดประสงค์
- (5) ครูได้เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ จำนวนผู้เรียน อาคารสถานที่ และเวลา
- (6) ครูได้เลือกกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติได้สอดคล้อง เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ จำนวนผู้เรียน อาคารสถานที่ เวลา และสภาพความพร้อมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ
- (7) ครูได้เลือกสื่อการสอนต่างๆ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ด้านของผู้เรียนอย่างแท้จริง
- (8) ครูได้จัดหาสื่อ หรือผลิตสื่อ ได้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
- (9) ครูได้เลือกวิธีการวัดผลประเมินผลได้ตรงตามกับลักษณะของจุดประสงค์และเนื้อหา
- (10) ครูสอนเนื้อหาได้ครบถ้วนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้
- (11) ครูได้เลือกเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ได้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของแต่ละท้องถิ่น
- (12) ครูได้วางแผนการใช้พื้นที่ไม่ว่าจะเป็นโรงฝึกงาน หรือในห้องเรียน ได้อย่างเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนและสภาพของโรงฝึกงาน หรือห้องเรียน

2.2) ประโยชน์สำหรับผู้เรียน

- (1) ได้รับการถ่ายทอดเนื้อหาตรงตามหลักสูตร
- (2) ได้รับการปลูกฝังเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์หรือจุดหมายของหลักสูตรอย่างครบถ้วนสมบูรณ์
- (3) ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูด้วยวิธีที่เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยหรือสัมผัสอยู่เป็นประจำ
- (4) ได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว
- (5) ได้รับการวัดผลประเมินผลการเรียนแต่ละรายวิชา หรือแต่ละเรื่องอย่างถูกต้องเป็นธรรมและเสมอภาคกับทุกคน
- (6) ได้รับการถ่ายทอดหรือเกิดการเรียนรู้เรื่องราวของเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างเป็นระบบ
- (7) เกิดการพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- (8) ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากครูผู้สอนถูกต้องตามหลักการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ
- (9) รู้ล่วงหน้าว่าตนเองจะได้เรียนรู้เรื่องราวอะไรบ้าง

2.3) ประโยชน์สำหรับผู้บริหาร

การมีแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนทำให้ผู้บริหารสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการในด้านต่างๆ เช่น การนิเทศการสอน การประเมินคุณภาพการสอนของครู การบริหารวัสดุอุปกรณ์ การบริหารสื่อการสอน การบริหารงานห้องสมุด การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานงบประมาณ การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารโรงฝึกงาน การบริหารงานเครื่องจักรอุปกรณ์ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานส่งเสริมการศึกษา และการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา (อำนาจ เถาตระกูล, 2551, 61-65)

3) องค์ประกอบของแผนการสอน องค์ประกอบของแผนการสอนที่สำคัญมี 3 ส่วนคือ

3.1) ส่วนตอนต้นของแผน หรือส่วนปกของแผน ประกอบด้วยปกนอก กระดาษรองปกหน้า ปกใน คำนำ สารบัญ จุดประสงค์รายวิชา คำอธิบายสาระการเรียนรู้ ตารางวิเคราะห์หลักสูตร รายการหน่วยการเรียนการสอน

3.2) ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ชื่อหน่วยการเรียน จำนวนคาบที่ใช้สอน ชื่อเรื่องที่สอน สาระสำคัญของเรื่องที่สอน จุดประสงค์การสอน (จุดประสงค์ทั่วไป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม) เนื้อหาสาระหรือเนื้อหาวิชาที่เป็นรายละเอียด วิธีสอนหรือกิจกรรม การเรียนการสอน (ขั้นตอนการสอน กิจกรรมการสอนของครู กิจกรรมการเรียนของนักเรียน) งานที่มอบหมาย (ก่อนเรียน หลังเรียน) สื่อการสอน (สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน สื่อหุ่นจำลองหรือ ของจริง) การวัดผลประเมินผล (ก่อนเรียน ขณะเรียน หลังเรียน)

3.3) ส่วนท้าย หรือส่วนประกอบหลังแผน หรือส่วนท้ายของแผนการสอน ประกอบด้วย บันทึกหลังการสอน บรรณานุกรม ภาคผนวก (แบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ กิจกรรมเสริมทักษะ หรือเสริมประสบการณ์การเรียนรู้) (อำนาจ เถาตระกูล, 2551, 68-69)

สรุปแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่มีรายละเอียดการแบ่งเนื้อหาออกเป็น หัวข้อย่อยๆ และจัดเตรียมกระบวนการเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้ไว้อย่างครบถ้วน มีความสำคัญที่จะช่วยเป็นหนทางของครูที่จะดำเนินการสอน มีประโยชน์ทั้งครู นักเรียน และผู้บริหาร และมีองค์ประกอบที่แยกเป็นส่วนๆ อย่างชัดเจน

ด้วยหลักการของหลักพุทธธรรมอันเป็นที่สุดของธรรม คืออริยสัจสี่ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ในสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังมีขั้นตอนหลักดังนี้

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.1) นักเรียนและครูนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

1.2) ครูนำเข้าสู่บทเรียนและนำสื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอน เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ รวมทั้งกรณีตัวอย่างอื่นๆ มาสนทนา ชักถามปัญหาพร้อมกับการเชื่อมโยงถึงความสำคัญของแต่ละเนื้อหาสาระที่กำหนดให้เรียนรู้ ครูแจกใบความรู้ ใบงาน พร้อมกับชี้แจงการทำใบงาน

2) ชั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอ่านนิทาน คุบบาท สมมติ ฟังจากครูหรือเพื่อนในกลุ่มเล่าให้ฟัง จากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันบอกถึงปัญหาที่ได้พบจาก นิทานเรื่องนั้นๆ โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการ เลขานุการเป็นผู้จดบันทึก และครูเป็นผู้คอยให้การแนะนำ

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันหาสาเหตุว่า ปัญหาที่พบในขั้นทุกข์นั้นมาจากสาเหตุอะไร ซึ่งอาจจะมีหลายๆ สาเหตุและในขั้นนี้ได้ฝึกให้นักเรียนได้คิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ควบคู่ไปพร้อมด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มตั้งเป้าหมายเพื่อยุติปัญหา การแสวงหาความรู้ ค้นคว้าข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล นำมาอภิปรายร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป (ขั้นมรรค) ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางและเก็บข้อมูลไว้ในขั้นนิโรธ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดหรือที่เป็นไปได้มากที่สุด กำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือยุติปัญหา หลังจากนั้นส่งตัวแทนนำเสนอวิธีการปฏิบัติที่กลุ่มเลือกหน้าชั้น ครูและนักเรียนกลุ่มอื่นๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นและครูช่วยสรุปให้เข้าใจเป็นแนวทางเดียวกันหลังจากที่แต่ละกลุ่มอภิปรายเสร็จ

3) ชั้นประเมิน

ประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การวิเคราะห์และการตอบคำถาม ประเมินตามแบบใบงานซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มีเกณฑ์การประเมินข้อสอบในแบบฝึกหัด

สรุปแล้วผู้วิจัยได้ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสังคีตในการสอนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางที่จะแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทในการตระหนักถึงปัญหา (ขั้นทุกข์) ใช้กระบวนการคิด แสดงความคิดเห็น ตั้งสมมติฐานเพื่อหาวิธีการกำจัดปัญหา (ขั้นสมุทัย) ปฏิบัติการเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ (ขั้นนิโรธ) จนสามารถสรุปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหของปัญหา (ขั้นมรรค)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสมรรถภาพในด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากครู สำหรับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

กู๊ด (Good, 1973, 103) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสถานศึกษา โดยปกติวัดจากคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้หรือจากแบบทดสอบ หรืออาจรวมทั้งคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2547, 71) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงผลที่เกิดจากการสอนหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งแสดงออกมา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิ พัสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

ปราณี กองจินดา (2549, 42) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

นิภา สุมาลย์ (2551, 43) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง การวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์จากการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบในด้าน เนื้อหาวิชาและในด้านการปฏิบัติตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบ

ศิริประภา อุณหเลขกะ (2551, 32) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสำเร็จที่ได้จากความสามารถหรือคุณลักษณะของนักเรียนอันเกิดจากการกระทำ กิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะทางด้านวิชาการของแต่ละบุคคล

จิตพัฒน์ สดางค์จันทร์ (2552, 30) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่พัฒนาขึ้นจากผลการเรียนการสอน การฝึกฝน อบรม และประสบผลสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่างๆ

ชัยกร สีมাত্র (2553, 48) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะทางวิชาการ รวมทั้งสมรรถภาพของสมองทางด้านต่างๆ จากการค้นคว้า การอบรม การสั่งสอน หรือประสบการณ์ต่างๆ

วิบูลศรี กิ่งแก้ว (2552, 35) ได้ให้ความหมายว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น ความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งประสบการณ์ การเรียนรู้เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับ ความสามารถ หรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดหมายและลักษณะวิชาที่สอนดังนี้

1) การวัดด้วยการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือ ทักษะของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็น ผลงาน

2) การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอันเป็น ประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการตรวจสอบความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัด ได้โดยใช้ข้อสอบผลสัมฤทธิ์

นิตา คีแปน. (2553, 19) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ คุณลักษณะและ

ความสามารถของการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม หรือเกิดจากการสอนและสามารถตรวจวัดได้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษา

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลซึ่งได้ผ่านประสบการณ์จากการจัดการเรียนรู้แล้วนำมาผลนั้นมาวัดผลประเมินผลเพื่อตรวจสอบความสมรรถภาพทางด้านต่างๆ ของผู้เรียนว่าบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่

2. ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545, 96) ได้ให้ความหมายว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

สิริพร ทิพย์คง (2545, 193) ได้ให้ความหมายว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ชุดคำถามที่มุ่งวัดพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนว่ามีความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านสมองด้านต่างๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ไปแล้วมากน้อยเพียงใด

สมนึก ภัททิยชนี (2546, 63) ได้ให้ความหมายว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพด้านสมองต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านแล้วว่ามีอยู่เท่าใด

สมพร เชื้อพันธ์ (2547, 59) ได้ให้ความหมายว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงแบบทดสอบหรือชุดของข้อสอบที่ใช้วัดความสำเร็จหรือความสามารถในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนว่าผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้เพียงใด

จากความหมายที่นักศึกษากล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมาเพื่อวัดความรู้ ทักษะ ความสามารถของผู้เรียน เมื่อได้ผ่านกิจกรรมการเรียนเรียนรู้แล้วว่าบรรลุตามจุดประสงค์ไว้อย่างไร เพียงใด

3. ชนิดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถทำได้โดยอาศัยเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องมือประเภทแบบทดสอบต่างๆ (Test) และประเภทไม่เป็นแบบทดสอบ (Non-test) แต่เครื่องมือที่นิยม

ใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ ซึ่งสมบูรณ์ ดันยะ (2550, 148-149) ได้แบ่งชนิดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement test) ตามหน้าที่หรือการนำไปใช้วัด 2 ชนิด คือ

1) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาหรือโดยครูผู้สอนวิชานั้นๆ และผ่านการทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุงแก้ไขหลายครั้งจนกระทั่งมีคุณภาพดีพอจึงสร้างเกณฑ์ปกติ (Normal) เพื่อใช้เป็นหลักในการเปรียบเทียบ การที่จะเรียกว่าเป็นแบบทดสอบมาตรฐานได้นั้นต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ มีมาตรฐานในด้านการสร้างแบบทดสอบ มีมาตรฐานในวิธีดำเนินการสอบ และมีมาตรฐานในการแปลความหมายคะแนน

2) แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher-made test) เป็นแบบทดสอบที่ครูผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ซึ่งอาจจะเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลย่อยหรือประเมินผลรวมก็ได้ แบบทดสอบเหล่านี้ครูผู้ออกข้อสอบอาจมีการนำไปทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ก็ได้แล้วแต่ครูแต่ละคน ซึ่งแบบทดสอบที่ครูสร้างเองนั้น สมนึก ภัททิยธนี (2546, 73-79) ได้เสนอว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทที่ครูสร้างมีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบดังนี้

2.1) ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or essay test) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายคามความรู้ และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2.2) ข้อสอบแบบกา ถูก - ผิด (True-false test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 คำเลือกแต่ละคำเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่ และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก - ผิด ใช่ - ไม่ใช่ จริง - หรือไม่จริง เหมือนกัน - ต่างกัน เป็นต้น

2.3) ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้ได้ใจความและถูกต้อง

2.4) ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ (Short answer test) เป็นข้อสอบคล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นเป็นคนที่เขียนตอบคำถามที่ต้องการสั้นๆ และกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

2.5) ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ โดยมีคำถามหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่าแต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวขึ้น)

จะจับคู่กับคำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

2.6) ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice) จะประกอบด้วย 2 ตอน คือตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบ ถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง และคำถามแบบเลือกตอบที่คตินิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันดูเผินๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี 2 แบบ คือ แบบทดสอบแบบสอบมาตรฐานซึ่งมุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทุกๆ ไป สร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ของนักเรียนและแบบทดสอบมาตรฐานที่ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาได้ให้ความเห็น พิจารณา จนมีคุณภาพดีแล้วจึงนำไปใช้

4. ลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีไว้ดังนี้

สมนึก ภัททิยธนี (2546, 67 - 71) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังต่อไปนี้

1) ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำความเที่ยงตรงจึงเปรียบเสมือนหัวใจของการทดสอบ

2) ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้คงที่คงวาไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะทำการสอบใหม่กี่ครั้งก็ตาม

3) ความยุติธรรม (Fair) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบในกลุ่มผู้เข้าสอบด้วยกัน และไม่เปิดโอกาสให้ทำข้อสอบได้โดยการเดา

4) ความลึกของคำถาม (Searching) หมายถึง ข้อสอบแต่ละข้อนั้นจะต้องไม่ถามผิวเผินหรือถามประเภทความรู้ความจำ แต่ต้องให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปคิดค้นแปลงแก้ปัญหาแล้วจึงตอบได้

5) ความขั้วยุ (Exemplary) หมายถึง แบบทดสอบที่นักเรียนทำด้วยความสนุกเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย

6) ความจำเพาะเจาะจง (Definition) หมายถึง ข้อสอบที่มีแนวทางหรือทิศทางการถามตอบชัดเจนไม่คลุมเครือ ไม่แฝงกลเม็ดใ้ให้นักเรียนง

7) ความเป็นปรนัย (Objective) โดยมีคุณสมบัติ 3 ประการ

- 7.1) ตั้งคำถามให้ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าสอบทุกคนเข้าใจความหมายตรงกัน
- 7.2) ตรวจสอบให้คะแนนได้ตรงกัน แม้ว่าจะตรวจหลายครั้งหรือตรวจหลายคน
- 7.3) แปลความหมายของคะแนนให้เหมือนกัน

8) ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง แบบทดสอบที่มีจำนวนข้อสอบมากพอประมาณ ใช้เวลาสอบพอเหมาะ ประหยัดค่าใช้จ่าย จัดทำแบบทดสอบด้วยความประณีต ตรวจสอบให้คะแนนได้รวดเร็ว รวมถึงสิ่งแวดล้อมในการสอบที่ดี

9) อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกผู้เข้าสอบแบบทดสอบที่ดีจะต้องมีอำนาจจำแนกสูง

10) ความยาก (Difficulty) ขึ้นอยู่กับทฤษฎีที่เป็นหลักยึด เช่น ตามทฤษฎีการวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ข้อสอบที่ดีคือ ข้อสอบที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไป หรือมีความยากพอเหมาะ ส่วนทฤษฎีการวัดผลแบบอิงเกณฑ์นั้นความยากง่ายไม่ใช่สิ่งสำคัญ สิ่งสำคัญอยู่ที่ข้อสอบนั้นได้วัดในจุดประสงค์ที่ต้องการวัดได้จริงหรือไม่ ถ้าวัดได้จริงก็นับว่าเป็นข้อสอบที่ดีได้แม้ว่าจะเป็นข้อสอบที่ง่ายก็ตาม

จากการศึกษาลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีที่กล่าวมาสรุปได้ว่าลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ควรมีการตรวจสอบความตรง ความเป็นปรนัยมีอำนาจจำแนก ควรสร้างคำถามที่ช่วยผู้ตอบ และต้องมีความยุติธรรม

5. หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่ควรพิจารณาประกอบในการสร้างแบบทดสอบ ดังต่อไปนี้ (วิบูลศรี กิ่งแก้ว, 2552, 37)

1) วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะวัดตามจุดมุ่งหมายทุกอย่างของการสอน และจะต้องมั่นใจได้ว่าสิ่งที่ต้องการจะวัดได้จริง ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในทุกรายวิชา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวัดให้ตรงและครบจุดประสงค์

2) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียน การเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูควรจะทราบว่าก่อนเรียนนักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร

3) การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบวัดพฤติกรรมที่จะสอบวัดจะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง

4) การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาจำกัด สิ่งที่สอบได้วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมั่นใจว่าสิ่งที่สอบวัดนั้น เป็นตัวแทนที่แท้จริงได้

5) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้น มิใช่เพียงเพื่อให้เกรดเท่านั้น การวัดผลเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู เป็นเครื่องช่วยในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการสอบปลายภาคครั้งเดียว จึงไม่พอที่จะวัดกระบวนการเจริญงอกงามของนักเรียนได้

6) ในการให้การศึกษาที่สมบูรณ์นั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว กระบวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

7) การวัดผลการศึกษาที่มีความผิดพลาด ของที่ซึ่งได้นำหนักเท่ากันโดยตาชั่งหยาบๆ อาจมีน้ำหนักต่างกัน ถ้าชั่งโดยตาชั่งละเอียด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่าคะแนนที่สอบได้ = คะแนนจริง + ความผิดพลาดในการวัด

8) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ

9) ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้โดยมากคือข้อสอบ ขีดจำกัดของข้อสอบ ได้แก่ การเลือกตัวแทนของเนื้อหา เพื่อมาเขียนข้อสอบความเชื่อถือได้คะแนน และการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

10) ควรจะใช้ชนิดของแบบทดสอบหรือคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อวิชาที่สอบและจุดประสงค์ที่จะสอบวัด

11) ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน คะแนนที่สอบได้อาจแตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดผลการศึกษาจึงจะทำข้อสอบได้เสร็จ

12) ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น มีความยากง่ายพอเหมาะมีระดับความยากง่ายของภาษาที่ใช้เหมาะสม มีเวลาสอบนานพอที่นักเรียนส่วนใหญ่จะทำข้อสอบได้เสร็จ

6. กระบวนการสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนของกระบวนการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีดังนี้ (วิบูลศรี กิ่งแก้ว, 2552, 38-39)

1) ขั้นที่หนึ่งการวางแผนสร้างแบบทดสอบ พิจารณาดังนี้

1.1) กำหนดจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ การวางแผนสร้างแบบทดสอบว่าจะสร้างแบบทดสอบอย่างไร หรือทราบจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบความรู้

ก่อนทำการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สอนจะสามารถนำมาปรับปรุงวิธีการสอน ดังนั้นจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้อาจจำแนกเป็น 4 จุดประสงค์ คือ

(1) ใช้ตรวจสอบความรู้เดิม จะทำการสอบก่อนที่จะเริ่มต้นทำการสอน เพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเนื้อหาที่จะเรียนเพียงพอหรือไม่ และนักเรียนมีความรู้เนื้อหาที่จะสอนหรือไม่

(2) ใช้ตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงการเรียนการสอน

(3) ใช้วินิจฉัยผู้เรียน

(4) ใช้สรุปทบทวน

1.2) กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดคือ เนื้อหาและพฤติกรรมที่ทำการสอน การวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตรเป็นกระบวนการในการจำแนกแยกแยะในวิชานั้นๆ มีหัวข้อ เนื้อหาสาระที่สำคัญอะไรบ้างมีจุดประสงค์ที่จะให้เกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง ดังนั้นการวิเคราะห์หลักสูตรจึงประกอบด้วยการวิเคราะห์ 2 อย่าง คือ

(1) การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา เป็นการจำแนกหรือจัดหมวดหมู่เนื้อหาวิชาเป็นหัวข้อสำคัญ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของเนื้อหา ความยากง่ายของเนื้อหา ขนาดของเนื้อหา และเวลาที่สอน

(2) การวิเคราะห์จุดประสงค์ เป็นการจำแนกหรือจัดหมวดหมู่เนื้อหาวิชาเป็นหัวข้อสำคัญโดยคำนึงถึงการเขียนพฤติกรรมที่สำคัญของแต่ละจุดประสงค์ทั้งหมด การยุบพฤติกรรมที่สำคัญที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้เป็นพฤติกรรมเดียวกัน และนิยามความหมายของพฤติกรรมที่ยุบรวมแล้ว

2) ขั้นที่สองการเตรียมงานและเขียนข้อสอบ เมื่อวางแผนการสร้างแบบทดสอบ โดยการสร้างเป็นตารางวิเคราะห์หลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ต้องเตรียมงานและเขียนข้อสอบต่อไป

3) ขั้นที่สามการทดลองสอบ เมื่อเขียนข้อสอบและจัดพิมพ์เรียบร้อยแล้วจึงนำไปทดลองสอบ

4) ขั้นที่สี่การประเมินผลแบบทดสอบ ซึ่งเป็นขั้นตรวจสอบว่าแบบทดสอบมีคุณภาพหรือไม่ โดยพิจารณาตามคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบดังนี้

4.1) ความแม่นยำ ความตรงหรือความเที่ยง หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดพฤติกรรมได้ตรงตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์และตามที่ทำการสอนจริง

4.2) ความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบให้ผลการสอบสอดคล้องตรงกันทุกครั้ง

4.3) อำนาจจำแนก หมายถึง ข้อสอบที่แบ่งแยกคนเก่ง อ่อนออกจากกันได้ กล่าวคือคนเก่งจะตอบถูก คนอ่อนจะตอบผิด

4.4) ความเป็นปรนัย หมายถึง ข้อสอบที่มีคำถามชัดเจนและการให้คะแนนชัดเจน

4.5) ความเฉพาะเจาะจง หมายถึง ข้อสอบที่มีคำถามชัดเจน

4.6) ประสิทธิภาพ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้เวลานั้น ประหยัดเวลาในการสร้าง การดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนนให้แต่ผลการสอบถูกต้อง

4.7) ความสมดุล หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์ และมีเนื้อหา มีสัดส่วนจำนวนข้อสอบคล้อยตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

4.8) ความยุติธรรม หมายถึง แบบทดสอบมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสที่จะตอบถูกต้องเท่ากัน

4.9) ความเหมาะสมของเวลา หมายถึง แบบทดสอบได้กำหนดเวลาให้เพียงพอในการตอบข้อสอบจนเสร็จ

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ถือเป็นเรื่องจำเป็นมากในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว และในการวัดว่าการเรียนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนได้รับความรู้ในเนื้อหาวิชาวิทยามากน้อยเพียงใด และเป็นหลักฐานว่าการจัดการเรียนรู้ในระดับนั้นได้บรรลุถึงจุดหมายที่วางไว้หรือไม่ เพื่อการปรับปรุงและการค้นคว้าอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อไป

เจตคติต่อการเรียน

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม มีผู้ใช้คำอื่นที่มีความหมายเดียวกัน คือ ทักษณคติหรือเจตคติ นักการศึกษา และนักจิตวิทยาที่สำคัญได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

อานาสตาซี (Anastasi, 1982, 552) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงในทางที่ชอบหรือ ไม่ชอบต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้นว่า กลุ่มชน ประเพณีหรือสถาบันต่างๆ

คูน (Coon, 1983, 657) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นความโน้มเอียงที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งสนองตอบต่อบุคคล สิ่งของ หรือกระบวนการทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการรวบรวมประสบการณ์ในอดีตและการคาดคะเน หรือกำหนดทิศทางการแสดงออกในอดีต

นิวแมน และเอ็ม นิวแมน (Newman and M.Newman, 1983, 638) ให้ความหมายว่า เจตคติ คือการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกต่อเป้าหมายที่กำหนดทั้งในทางบวกหรือทางลบ

บุญชม ศรีสะอาด (2545, 57) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ

พรรณี ช.เจนจิต (2545, 310) ได้ให้ความหมายถึงเจตคติว่า เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจ และไม่พอใจที่บุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันไป บุคคลจะมีเจตคติดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งใดนั้น บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลอย่างยิ่งและเจตคติของบุคคลมีแนวโน้มที่จะพอใจ หรือไม่พอใจขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนนั้น

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2545, 282) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง อัจฉมาสัย (Disposition) ที่มีต่อคน สัตว์ หรือสิ่งของอาจจะเป็นได้ทั้งทางบวก และทางลบ ผู้เรียนที่มีเจตคติทางบวกต่อวิชาใดวิชาหนึ่งก็จะชอบวิชานั้น ทำให้ได้คะแนนดี ทักษะคติหรือเจตคติเป็นสิ่งที่ควรศึกษา ความรู้ ความคิด สติปัญญา ความรู้สึก และพฤติกรรมการแสดงออก

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2549, 3) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติเป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งทางสังคัมรวมทั้งความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าหรือเกี่ยวกับประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จากความหมายของเจตคติดังกล่าว สรุปได้ว่าเจตคติ หมายถึงความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งความรู้สึกนี้อาจจะเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้แล้วส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลว่าพึงพอใจและไม่พึงพอใจ

2. องค์ประกอบของเจตคติ

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2549, 8-9) กล่าวว่าองค์ประกอบของเจตคติเป็นสิ่งเชื่อมโยงไปยังแง่มุมอื่นๆ อีก 2 ด้าน คือ ด้านแรกเชื่อมโยงไปยังนิยามของเจตคติ อีกด้านหนึ่งเชื่อมโยงไปยังประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ นักจิตวิทยาได้เสนอองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 องค์ประกอบดังนี้

1) เจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ อารมณ์ ความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบ ที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ เบ้ม (Bem) ฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen) อินสโค (Insko) และเทอร์สโตน (Thurstone) นักจิตวิทยาเหล่านี้ถือเอานิยามองค์ประกอบทางอารมณ์ความรู้สึกเป็นนิยามเจตคติด้วย

2) เจตคติมีสององค์ประกอบ แนวคิดนี้ระบุว่า เจตคติมี 2 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบทางด้านปัญญา และองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งเจตคติเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ แคทซ์ (Katz) และ โรเซนเบิร์ก (Rosenberg) ตามแนวคิดของโรเซนเบิร์ก องค์ประกอบด้านปัญญา หมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะเป็นตัวส่งเสริม หรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่างๆ ของบุคคล ส่วนองค์ประกอบด้านอารมณ์

ความรู้สึกหมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้นโดยที่หมายของเจตคติ โรเซนเบิร์กเห็นว่า อารมณ์ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางบวก และขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางลบของบุคคล ในทางกลับกันอารมณ์ความรู้สึกทางลบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางลบ และขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางบวกของบุคคล ส่วนเจตคติทางบวกเล็กน้อย หรือทางลบเล็กน้อย ที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่าที่หมายของเจตคตินั้น มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่มีความสัมพันธ์น้อยสำหรับบุคคล หรือหากสัมพันธ์กับค่านิยมที่สำคัญ บุคคลจะมีความมั่นใจน้อยถึง ความสัมพันธ์ระหว่างที่หมายของเจตคติ กับค่านิยมนั้นๆ

3) กล่าวถึงการแบ่งองค์ประกอบของเจตคติที่ได้แบ่ง 3 อย่างคือ

3.1) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) มีส่วนประกอบย่อยคือ ด้านความเชื่อ ความรู้ ความคิด และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ

3.2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบหรือทำที่ที่ดีหรือไม่ดี ที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ

3.3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการปฏิบัติ (Behavior Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติต่อที่หมายของเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551, 247-248) ได้กล่าวว่าเจตคติ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความ และรวมเป็น ความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินค่าสิ่งเรานั้นๆ

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากที่บุคคล ประเมินค่าสิ่งเรานั้น แล้วพบว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว องค์ประกอบ ทั้งสองอย่างมีความสัมพันธ์กัน เจตคติบางอย่างจะประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจมาก แต่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์น้อย เช่น เจตคติที่มีต่องานที่ทำ ส่วนเจตคติ ที่มีต่อแฟชั่นเสื้อผ้าจะมีองค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์สูง แต่มีองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจต่ำ

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้าน ความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทาง

ที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการประเมินค่าให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า เจตคติประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือความรู้ความเข้าใจหรือปัญญา เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า ด้านความรู้สึกและอารมณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น หรือพอใจไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และด้านพฤติกรรมการปฏิบัติ เป็นความโน้มเอียงของพฤติกรรมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

3. ลักษณะของเจตคติ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2545, 367) ได้อธิบายลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1) เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้
 2) เจตคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้นเจตคติจึงมีทั้งทางบวกและทางลบ

3) เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavior component)

4) เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงเจตคติอาจเปลี่ยนแปลงจากทางบวกเป็นทางลบ ซึ่งบางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทิศทางของเจตคติ หรืออาจเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อย

5) เจตคติเปลี่ยนแปลงไปตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เนื่องจากชุมชน หรือสังคมหนึ่งๆ อาจมีค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์พิเศษเฉพาะ ดังนั้นค่านิยมเหล่านี้จึงมีอิทธิพลต่อ เจตคติของสมาชิกสังคมนั้น ซึ่งในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเจตคติต้องเปลี่ยนแปลงค่านิยม

6) สังคมประภค (Socialization) มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางด้านเจตคติของเด็ก โดยเฉพาะเจตคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม เช่น อุดมคติ เจตคติต่อเสรีภาพในการพูด การเขียน

เจตคติสามารถแยกได้ออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ (สมสมัย วิสูตรจรรยา, 2545, 51)

1) ภาวะทางจิตใจและประสาท ซึ่งจะแสดงให้เห็นทางพฤติกรรมเช่น โกรธเกลียดรัก
 2) ความพร้อมที่จะตอบสนอง คือ เมื่อมีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดก็พร้อมที่จะตอบสนองสิ่งนั้นตามลักษณะของเจตคติที่เกิดขึ้น

3) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบเกิดขึ้นเป็นกลุ่มและจัดระบบไว้แล้วในตัวเอง คือ เมื่อเกิดเจตคติต่อสิ่งใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และติดตามมาด้วยพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์

4) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ หมายความว่า ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างเจตคติได้ดี

5) เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก การแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับเจตคติเป็นสำคัญ

วนิช บรรจง (2545, 13-14) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติที่สำคัญๆ ว่าเจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของคน หาใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้จะมีความรู้สึก และมีความคิดเห็นต่อสิ่งที่เรารู้จักนั้น เจตคติเป็นสภาพจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก เพราะจะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางได้ว่าคนประกอบสิ่งใดแล้วคนๆ นั้นจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นอันจำกัด เจตคติเป็นสภาพจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร มิฉะนั้นแล้วมันคงไม่สามารถกำหนดท่าทีได้เป็นประจำ เจตคติเป็นสิ่งที่มีความอิทธิพลต่อความคิด และการกระทำของบุคคลเป็นอันมากถ้าเรามีเจตคติที่มั่นคงต่อสิ่งใดแล้วเราก็มักมีแนวคิดวนเวียนไปตามเจตคติของเรา บางครั้งมีอิทธิพลมากถึงขนาดที่ทำให้คน ไม่ยอมรับข้อเท็จจริงบางอย่างที่ขัดกับเจตคติของตนด้วย

ธีรวิมล เอกกุล (2549, 3-4) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติ สรุปได้ดังนี้

1) เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ต่างๆ

2) เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว ความรู้สึกของบุคคลอาจจะเหมือนกันแต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกต่างกัน

3) เจตคติมีทิศทางการแสดงออกของความรู้สึก สามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง เช่นทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา ส่วนทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ชื่อสัตย์-คดโกง รัก-เกลียด ชอบ-ไม่ชอบ ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4) เจตคติมีความเข้มข้น ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มข้นที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น รักมาก รักน้อย ขยันมาก ขยันน้อย เป็นต้น

5) เจตคติต้องมีเป้า ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอยๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อแม่ ขยันเข้าชั้นเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะสำคัญของเจตคติก็นั่นคือ สภาพจิตใจที่เป็นสิ่งเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งทางบวกและทางลบ ส่งผลให้แสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งเจตคติอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เจตคติทำให้แสดงออกถึงค่านิยมต่างๆ และช่วยให้บุคคลเข้าใจโลก ประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลจะช่วยในการคิดและเป็นตัวกำหนดเจตคติของบุคคล

4. การวัดเจตคติและวิธีการวัดเจตคติ

การวัดเจตคติ

ธีรภูมิ เอกะกุล (2549, 4-5) ได้กล่าวถึงการวัดเจตคติว่ามีความยุ่งยากพอสมควร เพราะเป็นการวัดคุณลักษณะภายในบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้ หรือเป็นลักษณะทางจิตใจ คุณลักษณะดังกล่าวมีการแปรเปลี่ยนได้ง่ายไม่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดสามารถวัดได้ซึ่งต้องอาศัยหลักสำคัญดังนี้

1) ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดเจตคติดังนี้

1.1) ความคิดเห็นความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติของบุคคลนั้นจะมีลักษณะคงที่หรือคงเส้นคงวาอยู่ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น นั่นคือความรู้สึกนึกคิดของคนเราไม่ได้เปลี่ยนแปลงหรือผันแปรอยู่ตลอดเวลา อย่างน้อยจะต้องมีช่วงเวลาหนึ่งที่ความรู้สึกของคนเรามีความคงที่ซึ่งทำให้สามารถวัดได้

1.2) เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดจะเป็นการวัดแบบวัดทางอ้อมโดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

1.3) เจตคตินอกจากแสดงออกในรูปทิศทางของความคิดความรู้สึก เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาดหรือปริมาณของความคิดความรู้นั้นด้วย ดังนั้นในการวัดเจตคติ นอกจากจะทำให้ทราบลักษณะหรือทิศทางแล้วยังสามารถบอกระดับความมากน้อยหรือความเข้มข้นของเจตคติได้

2) การวัดเจตคติด้วยวิธีการใดก็ตามจะต้องมีสิ่งประกอบ 3 อย่างคือ มีตัวบุคคลที่จะถูกวัดมีสิ่งเร้า เรื่องราวที่บุคคลจะแสดงเจตคติตอบสนอง และต้องมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูงต่ำระดับมากน้อย ดังนั้นในการวัดเจตคติเกี่ยวกับสิ่งใดของบุคคลสามารถวัดได้โดยสิ่งเร้าส่วนใหญ่จะเป็นข้อความเกี่ยวกับรายละเอียดในสิ่งนั้นไปเร้าให้บุคคลแสดงท่าทีความรู้สึกต่างๆ ที่มีต่อสิ่งนั้นให้ออกมาเป็นระดับหรือความเข้มข้นของความรู้สึกถ้อยตามหรือคัดค้าน

3) สิ่งเร้าที่จะนำไปใช้เร้าหรือทำให้บุคคลได้แสดงเจตคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกมาที่นิยมใช้คือข้อความ การวัดเจตคติซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายถึงคุณค่าลักษณะของสิ่งนั้นเพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นระดับความรู้สึก เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น

4) การวัดเจตคติเพื่อทราบทิศทางและระดับความรู้สึกของบุคคลนั้นเป็นการสรุปผลจากการตอบสนองของบุคคลจากรายละเอียดหรือแง่มุมต่างๆ

5) การวัดเจตคติต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงของผลการวัดเป็นพิเศษ คือต้องพยายามให้ผลการวัดที่ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทางระดับหรือช่วงของเจตคติ

วิธีการวัดเจตคติ

เนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพวัดได้ยาก เมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่น นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการวัด และสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพที่กระตุ้นให้ได้มาซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ถูกวัด (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2549, 19-20) ได้สรุปวิธีการวัดเจตคติดังนี้

1) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมาที่สุด ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการที่จะซักถามไว้อย่างดี ต้องเขียนเน้นที่ความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติได้ตรงเป้าหมาย ผู้สัมภาษณ์จะได้ทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มีข้อเสียว่าผู้ถามอาจจะไม่ได้รับคำตอบที่จริงใจจากผู้ตอบ เพราะผู้ตอบอาจบิดเบือนคำตอบเนื่องจากเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น วิธีแก้ไขคือ ผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง ให้ผู้ตอบรู้สึกสบายใจ ไม่เกรงเกรียง เป็นอิสระ แน่ใจในคำตอบว่าจะเป็นความลับ

2) การสังเกต เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน เพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกตมีเจตคติ ความเชื่ออุปนิสัยเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จะถูกต้องใกล้เคียงกับความจริง หรือเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใดนั้นมีข้อกำนังหลายประการ กล่าวคือควรมีการศึกษาหลายๆ ครั้งเพราะเจตคติของบุคคลมีจากหลายๆ สาเหตุ นอกจากนี้ตัวผู้สังเกตจะต้องทำตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง และการสังเกตหลายๆ ช่วงเวลาไม่ใช่เวลาใดเวลาหนึ่ง

3) การรายงานตนเอง ให้ผู้ถูกสอบวัดแสดงความรู้สึกของตนเอง ตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส นั่นคือสิ่งเร้าที่เป็นข้อคำถามให้ผู้สอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมา อาจเป็นแบบทดสอบ หรือใช้มาตราวัดของเทอร์สโตน กัตต์แมน ออสกูค และของลิเคิร์ท เป็นต้น

4) เทคนิคจินตนาการ ต้องอาศัยสถานการณ์หลายอย่างเป็นสิ่งเร้าผู้สอบ เช่น ประโยคไม่สมบูรณ์ ภาพแปลกๆ เรื่องราวแปลกๆ เมื่อผู้สอบเห็นสิ่งเหล่านี้จะจินตนาการออกมาแล้วนำมาตีความหมายจากการตอบนั้นๆ พอจะรู้ได้ว่ามีเจตคติต่อสิ่งเร้าอย่างไร

5) การวัดทางสรีระภาพ การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องมือไฟฟ้า แต่สร้างเฉพาะเพื่อจะวัดความรู้สึก อันจะทำให้ไฟฟ้าในร่างกายเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าจิตใจเข้มจะซึ่อย่างหนึ่ง เสียใจเข้มจะซึ่อีกอย่างหนึ่ง ใช้หลักการเดียวกันกับเครื่องจับเท็จ เครื่องมือแบบนี้ยังพัฒนาไม่ดียังไม่นิยมใช้เท่าใดนัก

สรุปได้ว่าเจตคติเป็นมโนภาพวัดได้ยาก มีความยุ่งยาก เพราะเป็นการวัดคุณลักษณะภายในบุคคล และมีความแปรเปลี่ยนได้ง่าย เมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่น การวัดเจตคตินั้นนิยมใช้เครื่องมือ 5 ชนิดคือ การสัมภาษณ์ การสังเกต การรายงานตนเอง เทคนิคการจินตนาการ และการวัดทางสรีระภาพ ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การรายงานตนเองโดยใช้มาตราวัด

5. วิธีสร้างแบบวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert)

แบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ต มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น Sigma Scale, Likert Type, Method of Summated Rating, และ Posterior Approach และได้กล่าวถึงวิธีสร้างแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2546, 151-157) ได้กล่าวดังนี้

1) กำหนดเรื่องที่จะศึกษาว่ามีโครงการลักษณะใด ศึกษาเจตคติต่อสิ่งใด ให้นิยามเจตคติต่อสิ่งนั้นชัดเจน

2) เลือกคำถามและข้อคิดเห็น การเก็บรวบรวมความคิดเห็นที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาได้ตอบออกมา ข้อความนั้นควรมีลักษณะดังนี้

2.1) คำถามทุกข้อต้องเป็นข้อความเกี่ยวกับเจตคติ ไม่ใช่คำถามของเรื่องราวข้อเท็จจริง

2.2) คำถามทุกข้อต้องแจ่มแจ้ง ชัดเจน รัดกุม และตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา การเขียนคำถามควรถามครั้งหนึ่งประเด็นหนึ่ง

2.3) คำถามนั้นควรถูกใช้คำศัพท์ง่ายๆ ที่ทุกคนอ่านแล้วเข้าใจตรงกัน พยายามหลีกเลี่ยงคำถามที่มีหลายแง่หลายมุม

2.4) ผลการตอบคำถาม ควรกระจายพอสมควรตามแนวของเจตคติ คือ มีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

2.5) ในมาตรวัดชุดหนึ่งๆ ควรมีคำถามประเภทบวกหรือนิมาน และประเภทลบหรือนิเสธ อย่างละเท่าๆ กัน

2.6) ถ้าใช้คำถามประเภทเลือกตอบ (Multiple Choice Statement) ตัวเลือกแต่ละตัวจะต้องสามารถแยกเจตคติได้ และไม่หลายตัวแปรในแต่คำถาม

2.6) คำถามควรมีลักษณะที่สามารถจำแนกเจตคติของบุคคลในแง่ต่างๆ ได้

3) สร้างข้อความให้ครอบคลุมลักษณะทั้ง 2 ทาง คือ ทางลบและทางบวกประมาณ 50 -100 ข้อ

4) การกำหนดตัวแปรของเจตคติ เมื่อได้ตั้งคำถามไว้เรียบร้อยแล้วนำคำถามเหล่านั้นมากำหนดค่าเจตคติว่า ควรตั้งแต่ค่าไว้เท่าใดโดยยึดหลักดังนี้

4.1) ข้อคำถามทั้ง 2 ประเภท กำหนดค่าเป็น 5 ลักษณะ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อคำถามประเภททางบวกและทางลบ

ข้อกำหนดประเภททางบวก	ข้อกำหนดประเภททางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Agree)	ไม่เห็นด้วย (Strongly Disagree)
เห็นด้วย (Agree)	ไม่เห็นด้วย (Disagree)
ไม่แน่ใจ (Uncertain)	ไม่แน่ใจ (Uncertain)
ไม่เห็นด้วย (Disagree)	เห็นด้วย (Agree)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly disagree)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Agree)

4.2) กำหนดน้ำหนักคำถามประเภททางบวก กำหนดให้น้ำหนักสูงสุดอยู่ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และน้ำหนักต่ำสุดอยู่ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนคำถามทางลบกำหนดให้น้ำหนักสูงสุดอยู่ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและน้ำหนักต่ำสุดอยู่ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การกำหนดน้ำหนักคำถามประเภททางบวกทางลบ

ข้อคำถามประเภททางบวก	น้ำหนัก	ข้อคำถามประเภททางลบ	น้ำหนัก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
เห็นด้วย	4	เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	3	ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2	ไม่เห็นด้วย	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

5) การเลือกคำถาม คำถามทุกข้อที่สร้างขึ้นในคอนแรกนี้ จะนำไปใช้เป็นแบบสอบถามเจตคติขังไม่ได้ จะต้องนำคำถามเหล่านี้ไปทดลองดูก่อนว่าคำถามแต่ละข้อนั้นจะเชื่อถือได้หรือไม่สามารถวัดเจตคติที่ต้องการวัดได้หรือไม่เพียงใด ในการเลือกคำถามเพื่อคัดไว้เป็นแบบสอบถามต้องทำดังนี้

5.1) นำคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นอ่านดู เพื่อวิจารณ์ก่อนว่าข้อคำถามเหล่านั้นข้อไหนดีหรือไม่คืออะไร

5.2) นำข้อคำถามที่ได้ไปทดลองกับกลุ่มบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณ 50 คนขึ้นไป แล้วนำคำตอบเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เพื่อเลือกเอาคำถามเฉพาะข้อดีไปใช้

ต่อไป โดยวิเคราะห์ข้อคำถาม (Item Analysis) และทดสอบคะแนนที่ได้ด้วย t-test ค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ คือ t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ของเอตเวิร์ด (Edwards)

- 6) ข้อคำถามแต่ละข้อที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยอาจเขียนขึ้นเองหรือนำมาจากผู้อื่น
- 7) ภาษาที่ใช้ต้องมีความหมายเดียวกัน
- 8) ข้อความที่ใช้ต้องมีความสอดคล้องกับการตอบ
- 9) กรณีข้อความที่มีความรู้สึกล่อลวงนั้นทางบวก การให้คะแนนของผู้ตอบถ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมากที่สุดก็ให้คะแนนสูงสุด แต่ถ้าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือน้อยที่สุด ก็ให้คะแนนต่ำที่สุดในทางกลับกันถ้าเป็นข้อคำถามที่มีความรู้สึกล่อลวงทางลบ การให้คะแนนของผู้ตอบต้องตรงกันข้ามกับกรณีแรก นั่นคือถ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมากที่สุดให้คะแนนต่ำที่สุด ถ้าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือน้อยที่สุด ก็ให้คะแนนสูงที่สุด

6. ประโยชน์ของเจตคติ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549, 20-21) ได้รวบรวมประโยชน์ของเจตคติไว้ดังนี้

- 1) ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการจัดรูป หรือจัดระบบสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
- 2) ช่วยให้มีการเข้าข้างตนเอง โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
- 3) ช่วยปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งมีปฏิริยาโต้ตอบ หรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปนั้น ส่วนมากจะทำให้สิ่งที่เกิดความพอใจ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
- 4) ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าเจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น
- 5) เตรียมบุคคลให้พร้อมต่อการปฏิบัติการ
- 6) ช่วยให้ผู้บุคคลได้คาดคะเนล่วงหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้น
- 7) ทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จตามหลักชัยที่วางไว้

สรุปได้ว่าเจตคติมีประโยชน์ที่จะทำให้เข้าใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวที่สลับซับซ้อนได้ โดยแสดงออกถึงค่านิยมของตนเองในการหลีกเลี่ยงความไม่พอใจ แต่กลับนำความพอใจมาให้กับบุคคลนั้น ยังเป็นการทำนายทำนายพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา วัตถุประสงค์เพื่อหาทางป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมา รวมทั้งช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีงามของสังคมให้แก่บุคคลด้วย เจตคติมีความสำคัญมากในการเรียนรู้ ซึ่งบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางบวกก็คือครู ครูควรชักจูงนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

เห็นความสำคัญของบทเรียน แล้วนำผลการวัดเจตคติมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสาระการเรียนรู้ และเมื่อนักเรียนมีเจตคติที่ดีก็จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ดีขึ้นด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรกฎ วงศ์ไชยศรี (2550, 68) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่จัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ โรงเรียนวัดราชฎร์นิยมธรรม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเจตคติต่อวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ก่อนเรียน

2. นักเรียนที่มีระดับเจตคติต่อวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มที่มีระดับเจตคติต่อวิทยาศาสตร์สูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุด

นิภาภรณ์ จันทร์ธนู (2547, 80) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองชัยวาน จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลของการสอนวิทยาศาสตร์โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลของการสอนวิทยาศาสตร์โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ระดับความพึงพอใจที่กระทรวงศึกษาธิการตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลของการสอนวิทยาศาสตร์โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลของการสอนวิทยาศาสตร์โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์กับเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประภาพรณ์ อินทร์เพ็ญ (2548, 59) ได้ศึกษาผลการสอนแบบอริยสังข์โดยใช้เทคนิค คู่คิดคู่สร้างในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสังข์โดยใช้เทคนิคคู่คิดคู่สร้างในวิชาสังคมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสังข์โดยใช้เทคนิคคู่คิดคู่สร้างในวิชาสังคมศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดาวรุ่ง อิ่มเอิบ (2546, 21) ได้ศึกษาผลของการสอนแบบอริยสังข์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบอริยสังข์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบัติ ไกรอำ (2550, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบอริยสังข์ ผลการวิจัยพบว่ามีประสิทธิภาพ 81.54/82.18 แสดงว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบอริยสังข์ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.6179 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 61.79 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

จากงานวิจัยที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนตามแนวอริยสังข์เป็นวิธีการหนึ่งของแนวการสอนตามพุทธวิธี และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยใช้สติปัญญาเป็นแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนตามแนวอริยสังข์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยการวิจัยแบบวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวริชส์สี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ขั้นตอนคือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบแผนการวิจัย ดำเนินการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติ ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ตำบลปรัก อำเภอทุ่งใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดควน โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนบ้านควนลำภู โรงเรียนบ้านไสใหญ่ โรงเรียนคลองหมื่นเพชร โรงเรียนบ้านหนองคล้า จำนวนนักเรียนทั้งหมด 129 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งผลการสุ่มได้โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา ตำบลปรัก อำเภอทุ่งใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิด ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวริชส์สี่ ทั้งหมด 10 แผน ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 10 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง
2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่าแบบรวม (Summated Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะของเจตคติที่ต้องการจะวัดในด้านการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ และด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งหมด 30 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่มาใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาขอบข่ายเนื้อหาวิชาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและศึกษาหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา
2. ศึกษาสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา และศึกษาวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่จากเอกสาร คู่มือ ตำราต่างๆ
3. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 วิเคราะห์หลักสูตร สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
วิเคราะห์ความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อแก้ปัญหาอบายมุขและสิ่งเสพติด	เบญจศีล/เบญจธรรม	1
	อบายมุข 6	1
	กุศลมูล/อกุศลมูล	1
	พละ 4	1
	การวะ 6	1
	กตัญญูกตเวทีต่อพระมหากษัตริย์	1
	มงคล 38 มีวินัย	1
	มงคล 38	1
	การทำงานไม่มีโทษ	1
	มงคล 38	1
	ไม่ประมาทในธรรม	1
	ทำจิตให้บริสุทธิ์	1

4. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ทั้งหมด 10 แผน ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 10 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

- 4.1 สาระสำคัญ
- 4.2 มาตรฐานการเรียนรู้
- 4.3 ตัวชี้วัด

4.4 จุดประสงค์การเรียนรู้

4.5 สาระการเรียนรู้

4.6 ขั้นตอนดำเนินการกิจกรรม โดยในกิจกรรมการเรียนการสอนใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

4.6.1 ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอ่านนิทาน ดูบทบาทสมมติ ฟังจากครูหรือเพื่อน ในกลุ่มเล่าให้ฟัง จากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันบอกถึงปัญหาที่ได้พบจากนิทานเรื่องนั้นๆ โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการ เลขานุการเป็นผู้จดบันทึก และครูเป็นผู้คอยให้การแนะนำ

4.6.2 ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันหาสาเหตุว่าปัญหาที่พบในขั้นทุกข์นั้นมาจากสาเหตุอะไร ซึ่งอาจจะมีหลายๆ สาเหตุและในขั้นนี้ได้ฝึกให้นักเรียนได้คิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ควบคู่ไปพร้อมด้วย

4.6.3 ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มตั้งเป้าหมายเพื่อยุติปัญหา การแสวงหาความรู้ ค้นคว้าข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล นำมาอภิปรายร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี

4.6.4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุป (ขั้นมรรค) ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางและเก็บข้อมูลไว้ในขั้นนิโรธ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดหรือที่เป็นไปได้มากที่สุด กำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือยุติปัญหา หลังจากนั้นส่งตัวแทนนำเสนอวิธีปฏิบัติที่กลุ่มเลือกหน้าชั้น ครูและนักเรียนกลุ่มอื่นๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นและครูช่วยสรุปให้เข้าใจเป็นแนวทางเดียวกันหลังจากที่แต่ละกลุ่มอภิปรายเสร็จ

4.7 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้

4.8 การวัดและประเมินผล

5. ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญคือ 1) จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน หรือสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 ท่าน และ 2) จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกสาขาการวิจัยทางการศึกษาหรือสาขาวัดผลการศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของเวลา สาระสำคัญ ความถูกต้องและความยากง่ายของตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน ความเป็นไป

ได้ในเชิงปฏิบัติ และความเหมาะสมของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแบบประเมินมาตรา ส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งมี 5 ระดับ พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

6. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำคะแนนประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, 100)

4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มาก

2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง น้อย

1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

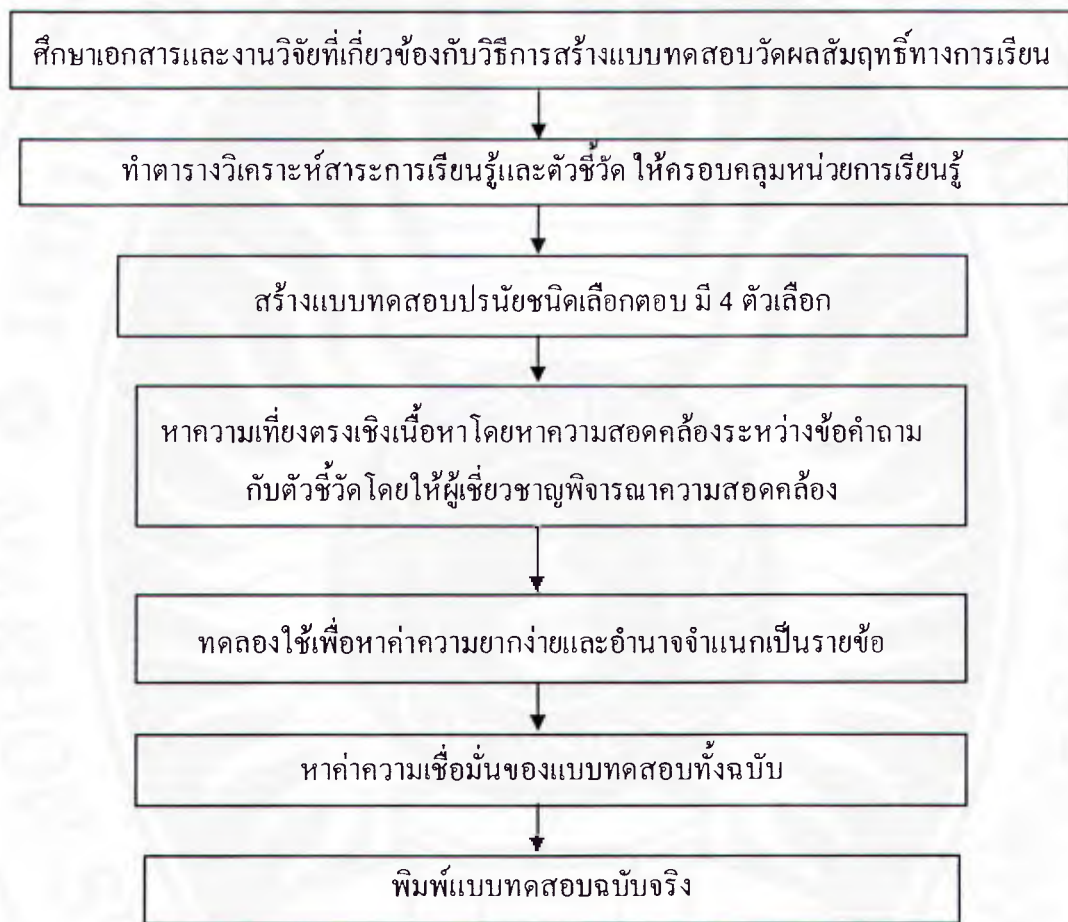
จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวอริยสัจสี่ ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) สาระสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) กระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) สื่อและแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$) สำหรับในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$)

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่มาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแผนการจัดการเรียนตามแนวอริยสัจสี่ แผนที่ 1-3 ไปทดลองนำร่อง (Pilot Study) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านควนคำกู ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 16 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง พิจารณาความเหมาะสมของเวลาและการใช้ภาษา รวมทั้งความเหมาะสมของกิจกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ผลการทดลองพบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้น่าสนใจ ทำให้สอนไม่ทัน จึงปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา ก่อนนำไปทดลองใช้จริง ในกลุ่มทดลอง

8. พิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับจริง

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องโอวาท 3

การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องโอวาท 3 ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีลำดับการสร้างตามขั้นตอน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบสอบทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องโอวาท 3 ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียน

2. ทำตารางวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด ให้ครอบคลุมหน่วยการเรียนรู้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง โอวาท 3 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่นำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ข้อสอบ หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ที่	ตัวชี้วัด	ระดับพฤติกรรม						รวม
		ความรู้	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์	การประเมินค่า	
1	วิเคราะห์ความสำคัญและ เคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรม โอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	5	14	4	10	3	1	37
2	ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อแก้ปัญหาอบายมุข	5	4	2	5	2	-	18
รวมทั้งหมด							55	

3. สร้างแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 55 ข้อ นำไปใช้จริง จำนวน 40 ข้อ ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่นำมาจัดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3

4. หากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวชี้วัด ลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ตัวลวง พฤติกรรมที่ต้องการวัดและความถูกต้องด้านภาษา เลือกข้อสอบที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่าได้ข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความสอดคล้องดังกล่าวทุกข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

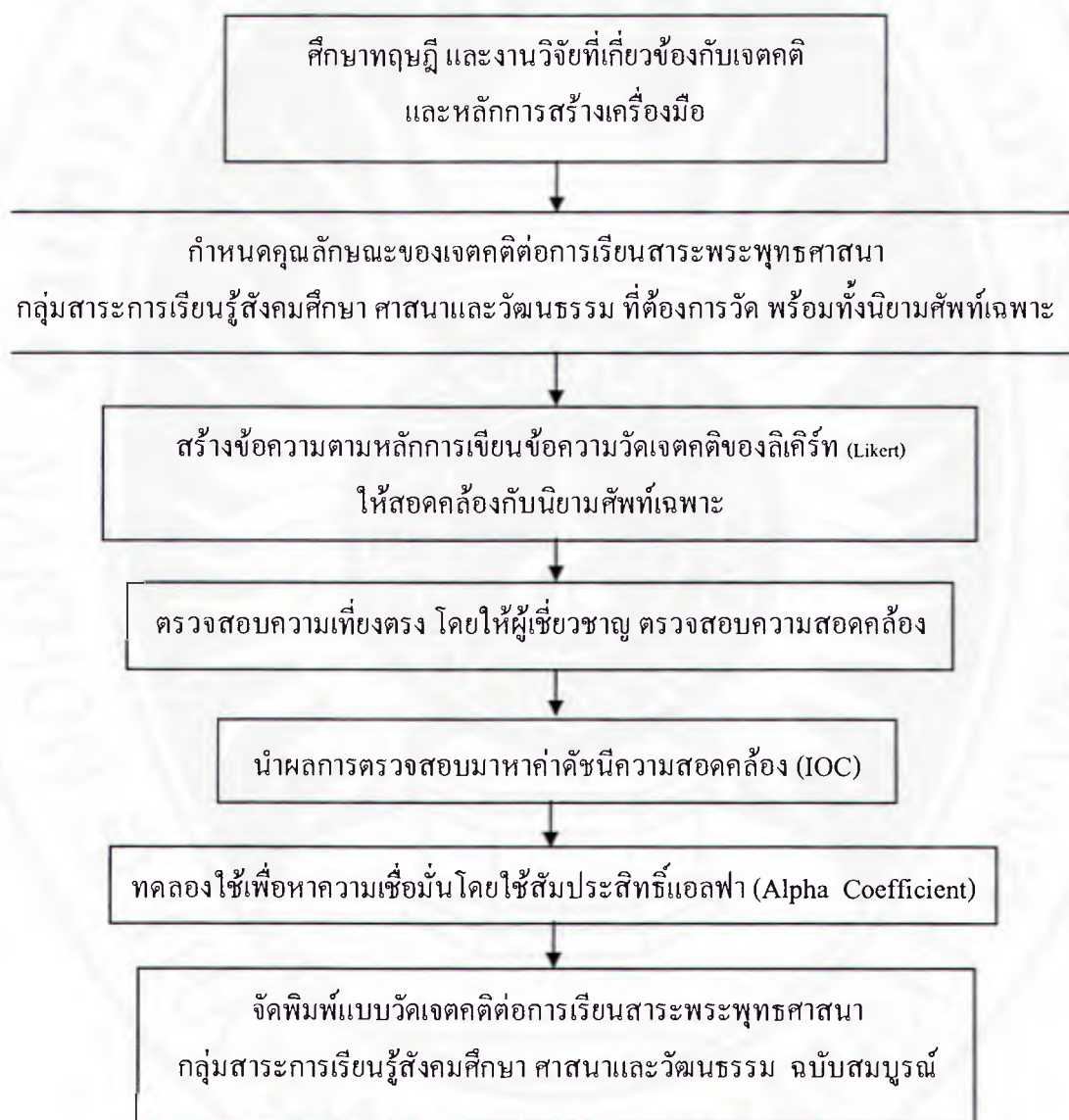
5. หาค่าความยากง่าย (Difficulty) (P) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ โดยนำแบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดและปรับปรุงข้อสอบและภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านไสใหญ่ จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใกล้เคียงกับกลุ่มทดลอง แล้วนำผลการสอบมาตรวจให้คะแนนข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกินกว่า 1 คำตอบให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้วจึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของข้อสอบแต่ละข้อ โดยแบ่งกลุ่มสูงกลุ่มต่ำกลุ่มละ 25 เปอร์เซนต์ แล้วจะเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.20 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่ามีข้อสอบเข้าเกณฑ์ 49 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.21 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.68 จึงเลือกไว้ใช้จริงจำนวน 40 ข้อ โดยพิจารณาให้ครอบคลุมตัวชี้วัด

6. หาค่าความเชื่อมั่นโดยนำแบบทดสอบที่มีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่เลือกไว้ใช้จริงจำนวน 40 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร $KR - 20$ ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 192-200) ปรากฏว่าได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

7. พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง โดยนำข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) เข้าเกณฑ์และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามจำนวนที่ต้องการมาพิมพ์เป็นฉบับที่จะใช้จริง

แบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา

การสร้างแบบวัดเจตคติ ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่าแบบรวม (Summated Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะของเจตคติที่ต้องการจะวัดในด้านการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ และด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีลำดับการสร้างตามขั้นตอน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบวัดเจตคติต่อการเรียน สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

วิธีการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ หลักการสร้างและวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. กำหนดคุณลักษณะของเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ต้องการจะวัดและนิยามศัพท์เฉพาะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ และด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3. สร้างข้อความ ตามหลักการเขียนข้อความวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert) ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ต้องการจะวัด จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาเข้าใจยาก					
00	การทำกิจกรรมในการเรียนสาระ พระพุทธศาสนามีความสนุกสนาน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน

เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

ถ้าข้อความมีความหมายในทางลบ ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยนำแบบวัดเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ชัดเกี่ยวกับการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ลักษณะการใช้คำถาม และความถูกต้องด้านภาษา

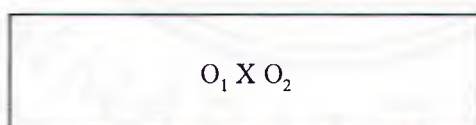
5. เลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้ใช้ข้อคำถามในเชิงบวกมากกว่าข้อคำถามในเชิงลบ ผู้วิจัยได้ปรับใหม่ในบางส่วน จากการปรับปรุงพบว่าแบบวัดเจตคติต่อการเรียนอยู่ในเกณฑ์ความสอดคล้องดังกล่าวจำนวน 45 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00

6. นำแบบวัดเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองหมื่นเพชร โรงเรียนบ้านหนองคล้า โรงเรียนวัดควน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 65 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัก (Cronbach) ปรากฏว่าได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

7. จัดพิมพ์แบบวัดเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูล

แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 110-111) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แบบแผนการทดลอง

สัญลักษณ์ที่ใช้

- O₁ แทน การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนก่อนการทดลอง
 X แทน การจัดการเรียนรู้แนวอริยสัจสี่
 O₂ แทน การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนและรูปแบบแผนพัฒนาที่สร้างขึ้น เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่จัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา การดำเนินการทดลองได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ในการทำวิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองทราบ รวมทั้งขอความร่วมมือในการทดลอง หลังจากนั้นให้กลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ หน่วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 จำนวน 10 แผนๆ ละ 60 นาที ในการทดลองได้จัดการเรียนรู้ตามตารางเรียนระหว่างวันที่ 10 มกราคม ถึงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556

ตารางที่ 10 เวลาการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	เวลา (นาที)
1	10 มกราคม 2556	12.30 - 13.30 น.	60
2	11 มกราคม 2556	12.30 - 13.30 น.	60
3	17 มกราคม 2556	12.30 - 13.30 น.	60
4	18 มกราคม 2556	12.30 - 13.30 น.	60
5	24 มกราคม 2556	12.30 - 13.30 น.	60
6	25 มกราคม 2556	12.30 - 13.30 น.	60
7	31 มกราคม 2556	12.30 - 13.30 น.	60
8	1 กุมภาพันธ์ 2556	12.30 - 13.30 น.	60
9	7 กุมภาพันธ์ 2556	12.30 - 13.30 น.	60
10	8 กุมภาพันธ์ 2556	12.30 - 13.30 น.	60

3. ชั้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนทดลอง แล้วบันทึกผลการทดสอบเป็นคะแนนหลังเรียน (Posttest) และให้กลุ่มทดลองทำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการดำเนินการทดสอบผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมการสอบให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ โดยใช้ t-test แบบ dependent Samples

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย โดยใช้ t-test แบบ one samples test

3. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ย ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

1.00 – 1.50	หมายถึง	มีเจตคติน้อยที่สุด
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีเจตคติน้อย
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีเจตคติปานกลาง
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีเจตคติมาก
4.51 – 5.00	หมายถึง	มีเจตคติมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 223)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
n	แทน	จำนวนนักเรียน

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 229)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละคน
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง
n	แทน	จำนวนตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence หรือ IOC) ระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัด โดยใช้สูตร (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 189)

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัด
$\sum R$	แทน	ผลรวมระหว่างคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
n	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายข้อ โดยแบ่งกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ กลุ่มละ 25 เปอร์เซนต์ ใช้สูตร (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 190)

$$P = \frac{R_H + R_L}{N_H + N_L}$$

เมื่อ P	แทน	ความยากของข้อสอบแต่ละข้อ
R_H	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มสูง
R_L	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มต่ำ
N_H	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบในกลุ่มสูง
N_L	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบในกลุ่มต่ำ

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวิเคราะห์แบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้สูตร (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 191)

$$r = \frac{R_H + R_L}{N/2}$$

เมื่อ r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
R_H	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
R_L	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
N	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ
	n	แทน	จำนวนข้อสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำได้ในแต่ละข้อหรือ $q = 1 - p$

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ดังนี้ (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 205)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_1^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนของแบบสอบถาม
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้แนวอริยสัจสี่ โดยใช้ t-test แบบ dependent Samples test โดยใช้สูตร (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 245-246)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

df = n-1

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
D	แทน	ผลต่างระหว่างคู่คะแนน
$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความก้าวหน้า
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

3.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้แนวريسส์กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 โดยใช้ t-test แบบ one samples test โดยใช้สูตร (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2550, 240)

$$t = \frac{\bar{X} - \mu_0}{s / \sqrt{n}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ μ_0	แทน	เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่จัดเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลความหมาย ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ปรากฏผลดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่

การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t
ก่อนการจัดการเรียนรู้	41	40	20.68	7.47	15.81 **
หลังการจัดการเรียนรู้	41	40	31.10	6.57	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 11 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ ตามแนวอริยสัจสี่สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้อง กับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. เปรียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ปรากฏผลดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนว อริยสัจสี่กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70

การจัดการเรียนรู้ ตามแนวอริยสัจสี่	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t
หลังจัดการเรียนรู้	41	77.74	16.43	3.02**
เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	41	70.00		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 12 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ ตามแนวอริยสัจสี่แตกต่างจากเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลัง การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ในภาพรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ ตามแนวอริยสัจสี่ในภาพรวมและรายด้าน

เจตคติต่อการเรียน	จำนวน (n)	การเรียนรู้ตามแนว อริยสัจสี่		แปล ความหมาย
		($\bar{X}$)	(SD)	
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	41	4.08	.25	มาก
2. ด้านเนื้อหาการเรียนรู้	41	4.11	.22	มาก
3. ด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์	41	4.68	.25	มากที่สุด
ภาพรวม	41	4.14	.14	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่าเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหาการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ เรื่อง โอวาท 3 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เปรียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ เรื่อง โอวาท 3 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ในภาพรวม และรายด้าน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดควน โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนบ้านควนลำภู โรงเรียนบ้านไสใหญ่ โรงเรียนคลองหมื่นเพชร และโรงเรียนบ้านหนองคล้า จำนวน 6 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 129 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวนนักเรียน 41 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3 มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่าของลิเคิร์ต จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

แบบแผนการทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test แบบ dependent samples และ t-test แบบ one samples test

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ แตกต่างจากเกณฑ์เป้าหมายของคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งตั้งเกณฑ์ไว้ว่านักเรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70

3. เจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหาการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ เป็นการนำเอาหลักวิธีการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอนแก่พุทธบริษัท มาเป็นแนวทางในการสอน วิธีการนี้เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน ได้ค้นคว้าหาทางเลือกในการคิดแก้ปัญหา ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ โดยมีลำดับขั้นตอนไว้ดังนี้ ขั้นตอนปัญหา (ขั้นทุกข์) หมายถึง ให้นักเรียนได้เผชิญกับ

ปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ นิทาน เรื่องเล่า การแสดงบทบาทสมมติ ข่าวสื่อพิมพ์ ในประเด็นปัญหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การขาดศีลธรรม การมัวเมาหมกมุ่น ในอบายมุข การขาดความกตัญญูกตเวที การไม่มีระเบียบวินัย ฯลฯ ในสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเลือกหัวข้อที่กำหนดไว้ แล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณากำหนดเหตุของปัญหานั้น ขึ้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมมุติ) หมายถึง ให้นักเรียนหาสาเหตุของปัญหาที่ยกมากล่าวในขั้นที่ 1 มาวิเคราะห์วินิจฉัยหา มูลเหตุของปัญหา เพื่อกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการแก้ไข ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) หมายถึง ให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายที่หมดปัญหาข้อสงสัย และเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาจากสาเหตุที่ค้นพบในขั้นสมมุติ วิเคราะห์ถึงผลที่จะได้รับ โดยการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการทดลองให้เห็นประจักษ์ซึ่งคำตอบ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) หมายถึง ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นนิโรธ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดหรือเป็นไปได้มากที่สุด กำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา หลังจากนั้นส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอวิธีปฏิบัติ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหลังจากแต่ละกลุ่ม อภิปรายเสร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย นิภาภรณ์ จันทร์คุณ (2547, 66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดการ เรียนการสอนวิทยาศาสตร์ แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ประภาพรรณ อินทร์เพ็ญ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผล การสอนแบบอริยสัจสี่ โดยใช้เทคนิคกลุ่มคิดคู่สร้างในวิชาสังคมศึกษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ อริยสัจสี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ดาวรุ่ง อิมเอิบ (2546, 21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เรื่องหลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ สามารถพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน ได้ ค้นคว้าหาทางเลือกในการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบและมีการตั้งเอาปัญหาที่นักเรียน ได้พบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากนิทานหลายรูปแบบ จากสื่อสิ่งพิมพ์ หรือจากสถานการณ์ เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เป็นต้น เป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน

ชั้นสมุทขนักเรียนได้ร่วมมือกันกับสมาชิกในกลุ่มช่วยกันสำรวจหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งแต่ละคนจะมีมุมมองแตกต่างกันออกไป ชั้นนิโรธ นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายที่จะแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอแนะแนวทาง ซึ่งเป็นทางเลือกการแก้ปัญหาตามความคิดของตนด้วยวิธีที่หลากหลาย ชั้นมรรค นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจที่จะเลือกปฏิบัติด้วยวิธีที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนี้นักเรียนเป็นผู้กระทำเองทั้งหมด ครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นับได้ว่าการสอนตามแนวอริยสัจสี่ เป็นการสอนที่ฝึกให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างแท้จริง นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้คิดเอง และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการสอนลักษณะนี้เป็นวิธีการที่เน้นผู้เรียนได้ประสบและทราบวิธีการแก้ปัญหา ช่วยให้นักเรียนคิดเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยตนเองในปัจจุบันและอนาคต หากใช้วิธีการสอนเช่นนี้บ่อยๆ จะทำให้ผู้เรียนคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น เมื่อเกิดปัญหาอะไรขึ้นในชีวิตของตนเองก็ไม่ตระหนกตกใจ จะรีบแก้โดยทันทีและการแก้ปัญหาที่ดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยการตัดสินใจที่ดีด้วย จึงจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาไปตามทิศทางที่กำหนดไว้

2. เจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความรู้สึกลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อุ้ หลังจากการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านเนื้อหาการเรียนรู้อุ้ หลังจากการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก และด้านคุณค่าความสำคัญและประโยชน์หลังการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนและส่งเสริมเจตคติของนักเรียนเป็นอย่างดี เพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ย่อมส่งผลถึงเจตคติต่อการเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom, 1982) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะช่วยเพิ่มเจตคติที่ดีต่อวิชานั้น ในทางบวก และในทางกลับกันเจตคติในทางบวกก็จะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นด้วย และกรกฎ วงศ์ไชยเสรี (2550, 68) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อวิทยาศาสตร์จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดียที่จัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพบว่าคะแนนเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพระมหารุ่ง ออบเชย (2549, 71) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่กับการสอนตามปกติ พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่ มีเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลวิจัยเป็น

เช่นนี้เนื่องมาจากเหตุผลคือ การสอนตามหลักของอริยสัจสี่เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ระยุดต์มาจากหลักวิธีสอนของพระพุทธเจ้า โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น คิดอย่างมีระเบียบ รู้วิธีหาเหตุผลเลือก และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนได้วางพื้นฐานการคิดให้นักเรียนโดยการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักการของการสอนที่ชี้ให้นักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนเป็นการเอื้อเพื่อต่อการเกิดเจตคติที่ดี จึงมีผลต่อเจตคติทางพระพุทธศาสนาที่ดีขึ้น ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ที่นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี จึงเป็นผลให้เจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนการสอนครูควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนด้วยการฝึกทักษะกระบวนการคิดภายใต้การทำงานแบบกลุ่ม ด้วยนักเรียนไม่คุ้นเคยกับการทำงานเป็นกลุ่ม จะพบว่าเกิดปัญหาการเข้ากลุ่มช้า ควรกำหนดสมาชิกในกลุ่มก่อนการทดลอง ด้วยการจับฉลากหรือเลือกจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน มารวมกัน ตั้งชื่อกลุ่ม กำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม ตำแหน่งประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ผู้รายงาน และสมาชิกกลุ่ม ครูควรอธิบายหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ภายในกลุ่มให้เข้าใจและให้นักเรียนเวียนกันทำหน้าที่สำคัญของกลุ่ม

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่จะต้องใช้เวลาที่ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อครั้ง ครูควรวางแผนและอำนวยความสะดวกให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนอกเวลาเรียนหรือมอบหมายให้เป็นภาระงานนอกเวลาเรียนแล้วนำผลการศึกษามาประมวลด้วยกันภายในกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

1.3 ควรมีการแนะนำนักเรียนให้เข้าใจวิธีการเรียนก่อนเพราะถ้านักเรียนเกิดความสับสนหรือไม่เข้าใจวิธีการเรียนอาจส่งผลให้นักเรียน ไขว้เขวและเรียนรู้นอกประเด็นจนไม่ประสบผลสำเร็จทางการเรียน

1.4 ควรมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ปลายทางของการเรียนในทุกแผนการเรียนและให้นักเรียนศึกษาเป้าหมายของภาระงานที่ต้องทำเพื่อเป็นแนวทางการวางแผนการทำงานภายในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกภายในกลุ่มมีงานที่ต้องทำทุกคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรนำวิธีสอนตามแนวอริยสัจสี่ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้อื่นๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนตามแนวริยสัจสี่ที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ หรือทักษะการคิด

2.3 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบผลการสอนตามแนวริยสัจสี่ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- _____. (2551). การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กรกฎ วงศ์ไชยเสรี. (2550). การเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดียที่จัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จันจิรา เลิศศรีบัณฑิต. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติต่อพระสงฆ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนแบบปกติ. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยภร สีสมาตร. (2553). ความสัมพันธ์การทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 3. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- จิตพัฒน์ สดางค์จันทร์. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ดาวรุ่ง อิมเอิบ. (2546). ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโพธิ์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ทศนา แคมมณี, (2550). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2549). การวัดเจตคติ. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซตการพิมพ์.
- นวลน้อย แสนกล้า. (2552). ผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เจตคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิตา ดีแปง. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย โดยการวิเคราะห์พหุระดับ. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นิกา สุมาลย์. (2551). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังการฝึกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- นิกาภรณ์ จันทรม. (2547). ผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปานรวี ขงยุทธวิชัย. (2548). การอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการอ่านการเขียนแห่งประเทศไทย.
- ประเทือง จันทไทย. (2545). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อโครงการวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้โครงการแบบกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (STAD) และแบบกลุ่มตามความสนใจ. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคโนโลยีปริ้นติ้ง.

- ประเสริฐ นีกโคกรัง. (2549). แผนกลยุทธ์ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ฉบับที่ 1. โรงเรียนอนุบาล
เสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี.
- ประภาพรรณ อินทร์เพ็ญ. (2548). การศึกษาผลการสอนแบบอริยสังข์โดยใช้เทคนิคคู่คิดคู่สร้าง
ในวิชาสังคมศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและ
การสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปราณี กองจินดา. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลข
ในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบซิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิด
เลขในใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). สารสำคัญของพุทธธรรมะอริยสังข์ 4.
กรุงเทพมหานคร: ชีวเกษมฯ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: ศยาม.
- พระมหาบุญเชิด สุขแมน. (2553). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชา
พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีระดับความฉลาดทางอารมณ์
(EQ) ต่างกันที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างและแบบธรรมสาส์น
ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหารุ่งอรุณ อบเชย. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาสังคม
ศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสังข์กับการสอน
ตามปกติ. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พรรณี ช.เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: อมรการ.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้: ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: คุรุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- พิมพ์ศิริ สัทธาศาสตร์. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่มีต่อการเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี ที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือ กับการสอนแบบ
บรรยาย. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน.
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- มลิวัลย์ สมศักดิ์. (2550). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการวิจัยทางการศึกษา.
นครศรีธรรมราช: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- วนิช บรรจง. (2545). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- วิบูลศรี กิ่งแก้ว. (2552). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล. ปรินญา
การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วิไลวรรณ ปันส่วน. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล
บรรยากาศองค์การกับคุณภาพบริการโรงพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลชุมชนเขตภาคตะวันออก สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. ปรินญา
พยาบาลมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริประภา อุณหเลขกะ. (2551). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบไตรสิกขาต่อผลการเรียนรู้แบบ
ไตรสิกขาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามณฑลบุรี เขต 2. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตร
และการสอน). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สิริพร ทิพย์คง. (2545). หลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพ
วิชาการ.
- สาโรช บัวศรี. (2549). การศึกษาและจริยธรรมศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี. กรุงเทพมหานคร:
คณะกรรมการจัดสร้างอนุสาวรีย์ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี และงานยุทธศาสตร์
เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2553). รำลึกคุณูปการ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี. กรุงเทพมหานคร: สันติศิริกา
รพิมพ์.

- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ ไกรอำ. (2550). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบอริยสังคี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมบูรณ์ ต้นยะ. (2550). การวิจัยทางการศึกษา. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมพร เชื้อพันธ์.(2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.
- สมสมัย วิสูตรจรีรา. (2545). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานกับการสอนเขียนตามคู่มือครู. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การมัธยมศึกษา).กรุงเทพมหานคร : สำนักงานประเมินมาตรฐานและรับรองคุณภาพการศึกษา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2547). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประเมิน มาตรฐานและรับรองคุณภาพการศึกษา.
- สุรงค์ ไคว้ตระกูล. (2545). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียรวุฒิ มุลอมาตย์. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์โดยใช้ชุดการเรียนตามแนวอริยสัง 4. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2554. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการพัฒนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อำนาจ เถาตระกูล. (2551). **คู่มือการเขียนแผนการสอน/การเรียนรู้มุ่งเน้นสมรรถนะอาชีพ.**
เขียนราย: ปัญจะปริทัศน์.

Anastasi, Anne. (1982). **Psychological Testing Athed.** New York: Macmillan Pulishing.

Bloom, S. (1982). **Human Characteristics and school Learning.** New york: Mc Graw-Hill.

Coon, Francis James. (1983). **Education of Psychology Exploration and Application.**
New York: West Publishing.

Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education.** 3rd ed. New York: Mc Graw-Hill.

Newman, William R. and M Newman. (1983). **Principle of psychology.** Illiois The Dorsey.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ศธ พิเศษ ว.178/2555

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ตำบลท่าจี้ อำเภอมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

12 ตุลาคม 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

นมัสการ ดร.พระมหาปริดา ขนดีโสภโณ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช)

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชุด
2. แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด

ด้วยพระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วีระพัฒน์ จันทร์ศรีนาค) นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนาที่เรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ เรื่อง โอวาท 3 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.สุภาพ เต็มรัตน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนี้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบประเมินให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อนึ่ง นักศึกษาจะขอนำแบบประเมินไปประสานงานกับท่านด้วยตนเองตามวันและเวลาที่ท่านกรุณานัดหมายให้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณยิ่งมา ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร)

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์. 0-7537-74.8

โทรสาร. 0-7537-7438

ที่ ศธ พิเศษ ว.178/2555

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

12 ตุลาคม 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตวิทยาเขตนครศรีธรรมราช)

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชุด
2. แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด

ด้วยพระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วิระพัฒน์ จันทร์ศรีนาค) นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนาที่เรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ เรื่อง โอวาท 3 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.สุภาพ เต็มรัตน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนี้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบประเมินให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อนึ่ง นักศึกษาจะขอนำแบบประเมินไปประสานงานกับท่านด้วยตนเองตามวันและเวลาที่ท่านกรุณานัดหมายให้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร)

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์. 0-7537-74.8

โทรสาร. 0-7537-7438

ที่ ศธ พิเศษ ว.178/2555

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ตำบลท่าจี่ว อำเภอมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

12 ตุลาคม 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ปิยภมล พูนเสน (ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชุด
2. แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด

ด้วยพระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วิระพัฒน์ จันทร์ศรีนาค) นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนาที่เรียนรู้ตามแนวอริยสัจสี่ เรื่อง โอวาท 3 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.สุภาพ เต็มรัตน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนี้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบประเมินให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อนึ่ง นักศึกษาจะขอนำแบบประเมินไปประสานงานกับท่านด้วยตนเองตามวันและเวลาที่ท่านกรุณานัดหมายให้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร)

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์. 0-7537-74.8

โทรสาร. 0-7537-7438

ภาคผนวก ข
แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวริยัติ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	เวลาเรียน 60 นาที
เรื่อง โอวาท 3 : อบายมุข 6	ปีการศึกษา 2555

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 1.1 บอกความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

มาตรฐาน ส 1.1 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อแก้ปัญหาอบายมุข และสิ่งเสพติด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญและอธิบายความหมายของอบายมุข 6 ได้
2. ตระหนักถึงโทษของอบายมุข 6 และประโยชน์ของการเว้นจากอบายมุข 6 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
3. นำหลักธรรมที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงจากอบายมุข 6 ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่า

สาระการเรียนรู้

1. ความสำคัญและความหมายของอบายมุข 6
2. โทษของติอบายมุข 6 และประโยชน์ของการเว้นอบายมุข 6
3. หลักปฏิบัติตนในการเว้นอบายมุข 6

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชำนาญ
  - 1.1 นักเรียนปฏิบัติสมาธิก่อนเรียน 3-5 นาที

1.2 แจ้างจุดประสงค์การเรียนรู้

1.3 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเรื่อง อดบายมุข 6 เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐาน

1.4 เร้าความสนใจโดยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ได้รับความเค็อคร็อนจากการคบเพื่อนที่ไม่ดี ดิคอดบายมุข นักเรียนทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นตอน

2.1 นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่มๆ ละ 6-7 คน โดยวิธีการให้นักเรียนจับสลากผู้ที่ได้เลขเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้แต่ละกลุ่มเลือกตั้งประธานและเลขานุการกลุ่ม

2.2 ครูให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนตามแนวอริยสัจสี่ หลังจากนั้นแจกเอกสารประกอบความรู้ที่ 1 เรื่อง อดบายมุข 6 ให้แต่ละกลุ่ม ครูและนักเรียนร่วมกันศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในความหมายของอดบายมุข 6 โทษของอดบายมุข 6 และการนำหลักธรรมที่ได้ศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2.3 ดำเนินการตามขั้นตอน

ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านนิทานเรื่อง “เพื่อนดี เพื่อนเลว” จากเอกสารประกอบการเรียนที่ 1 เมื่ออ่านจบให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายปัญหาต่างๆ ที่พบโดยมีประธานกลุ่มดำเนินการ และเลขานุการจดบันทึกการอภิปราย

ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่พบในขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) และสรุปผลการวิเคราะห์ลงในแบบฝึกหัดที่ 1 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่จะแก้ปัญหา ค้นคว้าหาข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูล ร่วมกันอภิปรายหาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายในภาวะที่สิ้นปัญหาที่ตั้งไว้ อย่างหลากหลายวิธี

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุป (ขั้นมรรค)

แต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาที่เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ในขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) เลือกแนวทางที่ดีที่สุดและกำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา ส่งตัวแทนนำเสนอแนวทางวิธีการปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่เลือกนั้นหน้าชั้นเรียน ครูสรุปเพื่อให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ชั้นสรุป

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งแบบฝึกหัดที่ 1 การคิดตามขั้นตอนของอริยสังคีตเรื่อง เพื่อนดี เพื่อนเลว เพื่อตรวจสอบความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนของอริยสังคีตที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสังคีต

3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหา เพื่อสร้างความรู้ให้เกิดกับผู้เรียน ให้สามารถนำหลักธรรมการละเว้นอบายมุข 6 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

3.3 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง อบายมุข 6 เพื่อทดสอบว่านักเรียนได้บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด/แหล่งสารสนเทศของโรงเรียน
2. เอกสารประกอบความรู้ เรื่องอบายมุข 6
3. เอกสารประกอบความรู้ เรื่องเพื่อนดี เพื่อนเลว
4. แบบฝึกหัด เรื่องอบายมุข 6

การวัดผล/ประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ตรวจสอบแบบฝึกหัด
2. สังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
3. สังเกตการนำเสนอ
4. การทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

1. แบบฝึกหัด
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
3. แบบสังเกตการนำเสนอผลงาน
4. แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. แบบฝึกใช้เกณฑ์การผ่านร้อยละ 70
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มและแบบสังเกตการนำเสนอผลงานใช้เกณฑ์

- 4 หมายถึง คีมาก
  - 3 หมายถึง คี
  - 2 หมายถึง ปานกลาง
  - 1 หมายถึง ผ่าน
3. แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 60

เอกสารประกอบความรู้ที่ 1

เรื่อง อบรมมุข 6

อบรม แปลว่า ความเสื่อม ความฉิบหาย มุข แปลว่า ปาก อบรมมุข จึง แปลได้ว่า ปากทางแห่งความเสื่อม อบรมมุขเป็นอุปสรรคใหญ่ในการทำงานให้เสร็จ ดังนั้น อบรมมุข 6 ก็คือ 1. คิมน้ำเมา 2. เที้ยวกลางคืน 3. การละเล่นเป็นนิจ 4. เล่นการพนัน 5. คบคนชั่วเป็นมิตร 6. เกียจคร้านในการทำงาน เนื่องจากมันเป็น “ปากทาง” เราจึงมักมองไม่เห็นความเสื่อม เพราะตัวความ เสื่อมจริงๆ มันอยู่ “ปลายทาง” ซึ่งเรายังมองไม่เห็น แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและท่านผู้รู้ทั้งหลายมองเห็นอย่างชัดเจน

โทษของอบรมมุข 6 มีอธิบายไว้ดังนี้

1. ชอบคิมน้ำเมา ผู้ที่ติดสิ่งเหล่านี้จะต้องคิมน้ำและเสพเป็นประจำ ถือว่าเป็นภัยร้ายแรงเท่ากับคณกรทังเป็น มีโทษ 6 อย่างคือ ทำให้เสียทรัพย์ ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เสียเกียรติเสียชื่อเสียง ทำให้ไม่รู้จักละอาย บั่นทอนกำลังปัญญา และอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุถึงขั้นเสียชีวิตได้

2. ชอบเที้ยวกลางคืน หมายถึงการเที่ยวผับ บาร์ หรือสถานเริงรมย์อื่นๆ ในเวลาวิกาล หรือเวลากลางคืน ข่อมมีโทษ 6 อย่างคือ ไม่คุ้มครองรักษาตนเอง ไม่คุ้มครองรักษาลูกเมีย ไม่รักษาทรัพย์สมบัติ เป็นที่ระแวงสงสัยของคนอื่น เป็นเป้าให้เขาใส่ความได้โดยง่าย เป็นที่มาแห่งเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก

3. ชอบดูการละเล่น มีโทษโดยการทำงานเสื่อมเสียเพราะใจไปกังวลคอยคิดจ้องและเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้นๆ ทั้ง 6 กรณีคือ รำที่ไหนไปทีนั้น ขับร้องที่ไหนไปทีนั้น คนตรีที่ไหนไปทีนั้น เสภาที่ไหนไปทีนั้น เพลงที่ไหนไปทีนั้น เถิดเทิงที่ไหนไปทีนั้น

4. ติดการพนัน มีโทษ 6 คือ เมื่อชนะข่อมก่อเวร เมื่อแพ้ย่อมเสียค้ายทรัพย์ ทรัพย์ข่อมหมดไปๆ ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้จะหาคุ้มครองให้แต่งงานด้วย

5. คบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษโดยนำให้กลายเป็นคนชั่วอย่างคนที่ตนคบมี 6 ประเภท คือ นักการพนัน นักเลงหญิง นักเลงเหล้า นักลองของปลอม นักหลอกหลวง นักเลงหัวไม้

6. เกียจคร้านในการทำงาน มีโทษโดยการยกเหตุต่างๆ เป็นข้ออ้างผัดผ่อนไม่ทำงาน โภคะใหม่ก่อไม่เกิด โภคะที่มีอยู่แล้วก็หมดสิ้นไป คือ ให้ข้ออ้าง 6 กรณีคือ หนาวนักแล้วไม่ทำงาน ร้อนนักแล้วไม่ทำงาน เย็นไปแล้วไม่ทำงาน ยังเข้านักแล้วไม่ทำงาน หิวนักแล้วไม่ทำงาน อิ่มนักแล้วไม่ทำงาน

ผู้หวังความสุขอันไพบูรณ์ จะต้องพยายามละเว้นทางฉิบหาย 6 ทางนี้ให้ได้ แม้เล็ก
เด็ดขาดไม่ได้ ก็อย่าได้ส่องเสพเป็นประจำ แต่การไม่แตะต้องส่องเสพได้เลย จะเป็นการดีและ
ปลอดภัย เพราะขึ้นชื่อว่าอบายมุข ไม่ว่าจะประเภทใด มันย่อมจะมีเสน่ห์ ใครมัวสุมกับมันแล้ว มักจะ
เลิกละยาก ตกนรกทั้งเป็นกันมามากแล้ว ดังนั้น ผู้ที่ยังไม่เคยเสพ ก็อย่าได้ไปหัดทดลองเลย วิธีที่จะ
ปลอดภัยจากอบายมุขทั้งปวง ก็คือการงดเว้นอย่าคบหากับคนที่มัวสุมอบายมุข ไม่ควรร่วมกินร่วม
นอนหรือร่วมทางกับคนพวกนี้ เพราะการได้เห็นสถานอบายมุขบ่อยๆ ก็ย่อมจะเกิดความเคยชิน
หนักเข้าก็จะไม่รังเกียจ จนถึงอาจจะหัดทดลองดู แล้วก็เลยตกเป็นทาสของมันไปในที่สุด จนเสียคน
เสียอนาคตไปชั่วชีวิต ทุกชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่าสูงสุด ไม่ควรที่จะให้เสื่อมเสียไปกับสิ่งที่หาสาระไม่ได้
การได้เกิดมาเป็นคนทั้งที่ ถือว่าเป็นลาภอันประเสริฐสุด ควรที่จะแสวงหาสิ่งที่ดีงาม เข้ามาพอกพูน
ให้ชีวิตมีความสุขมีสาระ และมีแก่นสารถึงที่สุด ถ้าเราพ่ายแพ้แก่อบายมุข เราก็จะได้ชื่อว่า เลวกว่า
สัตว์เสียอีก เพราะสัตว์ต่างๆ มันเสพอบายมุขไม่เป็น ผู้ที่ได้หลงลืมตัวไปแล้ว ก็ควรที่จะคิดกลับตัว
กลับใจเสียเดี๋ยวนี้ ไม่มีสำหรับว่าสายเกินไป สำหรับผู้ที่คิดจะกลับตัว

เอกสารประกอบความรู้ เรื่อง เพื่อนดี เพื่อนเลว

ให้นักเรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง เพื่อนดีเพื่อนเลว แล้วตอบคำถามตามขั้นตอนของ
อริยสงฆ์ในแบบฝึกหัดที่ 1

เพื่อนดี เพื่อนเลว

ณ เมืองกรุงแห่งหนึ่ง มีเด็กหนุ่มสามคน มีชื่อว่า เอก โต้ และ ชัย ทั้งสามเป็นเพื่อน
ที่สนิทกันที่สุด เรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาด้วยกัน เอกและ โต้ ก่อนข้างที่จะเรียนเก่ง
ส่วนชัยเรียนอ่อนกว่าเพื่อนเพราะเขาเป็นคนชอบเที่ยว เมื่อจบ ม. 6 เอกและ โต้ ได้ไปเรียนต่อ
ที่เดียวกัน คือวิทยาลัยเทคนิค ส่วนชัยนั้นไม่เรียนต่อ ใช้ชีวิตอย่างไม่คิดเห็นอนาคตของตนเอง
ออกเที่ยวกลางคืนทุกวัน ใช้เงินของพ่อแม่อย่างสิ้นเปลือง และได้พบกับนายโหน่งที่ประกอบอาชีพ
ไม่สุจริตในบาร์แห่งหนึ่ง นายโหน่งเป็นคนที่ชอบหาเรื่องคนอื่นไปทั่วและได้ผ่านหลายคดีแล้ว
ได้ชักชวนชัยให้ทำงานด้วยกัน ชัยต้องการหาเงินเที่ยวจึงตัดสินใจทำงานกับนายโหน่ง

ที่วิทยาลัยเทคนิค ขณะที่เอกและ โต้กำลังฝึกงาน มีเพื่อนคนหนึ่งมาบอกว่ามีเพื่อนมารอ
ที่ประตูหน้าโรงเรียน เอกและ โต้ ออกไปจึงได้พบกับชัย ซึ่งไม่ได้เจอกันมา 1 ปี ทั้งสามคนดีใจมาก
ที่ได้เจอกันอีก พอทั้งสามคนคุยกันสักพัก ชัยได้ชวนเอกและ โต้ ไปฉลองกัน แต่เอกปฏิเสธเพราะ
เขาทำงานส่งอาจารย์ยังไม่เสร็จ ส่วน โต้ นั้นไม่มีอะไรทำ และไม่ได้ออกไปเที่ยวมานานแล้ว
จึงตกลงไปฉลองกับชัย

คืนนั้นชัยได้ชวน โต้ ไปที่บาร์ที่ตนทำงานอยู่และได้แนะนำให้รู้จักกับนายโหน่ง และ
สั่งเหล้ามาดื่ม โต้ ปฏิเสธเพราะไม่เคยดื่ม แต่ชัยก็คะยั้นคะยอให้ โต้ ดื่มจนได้ ถ้าไม่ดื่มไม่ถือว่าเป็น
ลูกผู้ชาย ทำให้ โต้ ตัดสินใจดื่มเหล้าแก้วแรกลงไปและต่ออีกหลายๆ แก้ว จนทำให้ โต้ เมาและคืน
นั้นเขากลับถึงหอพักที่ 2

วันรุ่งขึ้นทำให้ โต้ ไปเรียนไม่ได้เพราะยังไม่สร้างเมา ทำให้เอกไปเรียนคนเดียว พอดก
เย็นชัยก็ได้มาชวน โต้ ออกไปอีก ออกเที่ยวหลายต่อหลายครั้งทำให้ โต้ คิดเป็นนิสัยและกลับเข้า
หอพักที่ 2 ได้ 3 วัน บางวันก็ไม่กลับ ขาดเรียนบ่อยๆ ทำให้การเรียนของเขาอ่อนลง เอกรู้สึกเป็น
ห่วงเพื่อน และได้เตือน โต้ หลายครั้งว่าอย่าออกไปเที่ยวกับชัยบ่อยนัก ด้วยความเป็นห่วงเพื่อนทำ
ให้เอกพูดแรงๆ ออกไป ทั้งสองมีปากเสียงกัน หลังจากนั้น โต้ ก็ไม่ได้กลับหอพักอีกเลย ยิ่งทำให้
เอกเป็นห่วงเพื่อนอย่างที่สุด

ที่บาร์ที่ชัยทำงานอยู่ โต้้งได้เข้ามานั่งคิมเหล้าสังสรรค์กัน สักพักก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาตรวจค้นบาร์ และตำรวจก็ได้พบยาเสพติด ชัยและนายโหนดถูกจับในข้อหาค้ายาบ้า และตำรวจได้ตรวจปัสสาวะทุกคนที่อยู่ในเหตุการณ์ และพบว่าปัสสาวะของโต้้งมีสีม่วง จึงถูกจับในข้อหาสารเสพติด ทำให้โต้้งถูกไล่ออกจากทางวิทยาลัย เมื่อพ่อแม่รู้ว่าก็รู้สึกเสียใจกับการกระทำของโต้้ง เป็นที่สุด ที่ทำให้ความหวังของพ่อแม่พังทลายลง หลังจากนั้นชีวิตของโต้้งก็เหมือนกับคนรอกทั้งเป็น เมื่อเอกราบข่าวโต้้งก็ได้แต่สงสารและไปเยี่ยมโต้้งบ้างบางครั้ง

2 ปีต่อมา เอกเรียบจบและรับปริญญาและมีคนมาจองตัวไปทำงานด้วย โดยให้ค่าจ้างสูงพอสมควร ทำให้เอกมีความสุขที่ได้ทำงานที่ตนรัก

แบบฝึกหัดที่ 1
การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ชื่อเรื่อง   เพื่อนดี เพื่อนเลว

ชื่อกลุ่ม.....ชั้น.....

.....ประธานกลุ่ม

สมาชิก   1.....   2.....

                    3.....   4.....

                    5.....   6.....

1. ขั้นทุกข์

- จากเนื้อเรื่อง โต้ตั้ง ได้รับความทุกข์อย่างไร

.....
 .....
 .....

2. ขั้นสมุทัย

- ความทุกข์เหล่านั้นมาจากสาเหตุใด

.....
 .....
 .....

3. ขั้นนิโรธ

- มีวิธีการใดบ้างที่จะแก้ปัญหา และถ้าแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ จะเกิดผลดีต่อ ชน และครอบครัวของ
 คนอย่างไรบ้าง

.....
 .....
 .....

4. ขั้นมรรค

- ให้เลือกวิธีและเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน/ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน	สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจน	สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน	สมาชิกส่วนน้อยมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน
2. การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ	กระจายงานได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความสามารถของสมาชิกทุกคน	กระจายงานได้ทั่วถึงแต่ไม่ตรงตามความสามารถของสมาชิก	กระจายงานไม่ทั่วถึง
3. การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมายตามระยะเวลาที่กำหนด	ทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนด	ทำงานไม่สำเร็จตามเป้าหมาย
4. การประเมินและปรับปรุงผลงาน	สมาชิกทุกคนร่วมปรึกษาหารือ ติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานเป็นระยะ	สมาชิกบางส่วนมีส่วนร่วมปรึกษาหารือแต่ไม่ช่วยปรับปรุงผลงาน	สมาชิกบางส่วนไม่มีส่วนร่วมปรึกษาหารือและไม่ช่วยปรับปรุงผลงาน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกภายในกลุ่ม 1.....2.....
3.....4.....
5.....6.....

ที่	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			ข้อคิดเห็น
		3	2	1	
1	การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน				
2	การแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ				
3	การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย				
4	การประเมินและปรับปรุงผลงาน				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
1 - 5	ปรับปรุง

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกภายในกลุ่ม 1.....2.....
3.....4.....
5.....6.....

ลำดับที่	รายการประเมิน	คุณภาพผลงาน		
		3	2	1
1	นำเสนอเนื้อหาในผลงานได้ถูกต้อง			
2	มีสาระประโยชน์			
3	วิธีการนำเสนอ			
4	ความคิดริเริ่ม			
5	การตรงต่อเวลา			
รวม				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

การนำเสนอผลงานสมบูรณ์ชัดเจน = ดี ให้ 3 คะแนน
การนำเสนอผลงานยังมีข้อบกพร่องเล็กน้อย = พอใช้ ให้ 2 คะแนน
การนำเสนอผลงานยังมีข้อบกพร่องเป็นส่วนใหญ่ = ปรับปรุง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
1 - 5	ปรับปรุง

ภาคผนวก ค

ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในแผน
และคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวริยัติ
โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้
สาระพระพุทธศาสนาที่จัดเรียนรู้ตามแนวริยสังคีตี โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
จุดประสงค์การเรียนรู้						
1. สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. สอดคล้องกับสาระสำคัญ	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
3. สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
สาระสำคัญ						
4. สอดคล้องกับมาตรฐาน	+1	+1	0	2	.67	ใช้ได้
5. สอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. สอดคล้องกับสาระสำคัญ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
กระบวนการจัดการเรียนรู้						
7. สอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. สอดคล้องกับสาระสำคัญ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9. สอดคล้องกับนิยามศัพท์การจัดการเรียนรู้ตามแนวริยสังคีตี	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
สื่อและแหล่งเรียนรู้						
10. สอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11. สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	1	3	1.00	ใช้ได้
การวัดผลประเมินผล						
12. สอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	0	+1	2	.67	ใช้ได้
13. สอดคล้องกับกิจกรรมจัดการเรียนรู้	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้

ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา
ที่จัดเรียนรู้ตามแนวริยสังกัสี่ โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	คนที่					
	1	2	3			
ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้						
1. ครอบคลุมพฤติกรรมของการเรียนรู้ด้านกระบวนการ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ทุกข้อสามารถวัดและประเมินผลได้	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อสามารถปฏิบัติให้บรรลุได้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
4. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดเหมาะสมกับเวลา เนื้อหา และวัยของผู้เรียน	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
5. ตัวชี้วัดเหมาะสมกับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวริยสังกัสี่	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
สาระสำคัญ						
6. เหมาะสมกับตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
7. เหมาะสมกับชั้นเรียน	5	4	5	4.67	0.58	มากที่สุด
8. มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
9. เหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอนและวัยของผู้เรียน	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
กระบวนการจัดการเรียนรู้						
10. กระบวนการจัดการเรียนรู้ตรงตามขั้นตอนที่กำหนด	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
11. ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
12. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
13. เป็นกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด

ผลการประเมิน	ผู้เรียนจาก			ค่าเฉลี่ย	S.D.	อันดับรวม
	เพศ					
	1	2	3			
สื่อและแหล่งเรียนรู้						
14. เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	4	4.67	0.58	มากที่สุด
15. ให้สาระความรู้ตรงกับแผนการจัดการเรียนรู้	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
16. ให้สาระการเรียนรู้ถูกต้องมีคุณค่าทางวิชาการ	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้						
17. ครอบคลุมตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
18. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
19. วิธีการวัดและเกณฑ์การวัดผลชัดเจน	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด

ภาคผนวก ง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สาระพระพุทธศาสนา เรื่องโอวาท 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้ มีทั้งหมด 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน ใช้เวลา 60 นาที
2. จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วกาเครื่องหมาย (X) ลงในช่องที่ตรงกับอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. เท่านั้นลงในกระดาษคำตอบ
3. ห้ามขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆ ลงในแบบทดสอบ
4. เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ส่งแบบทดสอบพร้อมกระดาษคำตอบกับผู้คุมสอบ

1. โอวาทของพระพุทธเจ้า 3 อย่างคือข้อใด

ก. ทาน ศีล ภาวนา	ข. ศีล สมาธิ ปัญญา
ค. ละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์	ง. อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
2. ศีลข้อใดทำผู้รักษาให้มีสติสมบูรณ์

ก. งดฆ่าสัตว์	ข. งดโกหก
ค. งดลักทรัพย์	ง. งดดื่มสุราเมรัย
3. คำกล่าวที่ว่า “อมพระมาพุดก็ไม่เชื่อ” หมายถึงคนประเภทใด

ก. คนส่อเสียด	ข. คนโกหก
ค. คนตลก	ง. คนเพ้อเจ้อ
4. การรักษาศีล มีประโยชน์แก่ใคร

ก. ตนเอง	ข. ครอบครัว
ค. ประเทศชาติ	ง. ถูกทุกข้อ
5. ข้อใด ไม่ได้หมายถึงเบญจธรรม ข้อที่ 4

ก. ความกตัญญู	ข. ความซื่อตรง
ค. ความเที่ยงธรรม	ง. ความรับผิดชอบ
6. ความไม่เลินเล่อในการทำงาน เป็นอาการของเบญจธรรมข้อใด

ก. ความมีสัจย์	ข. เมตตา—กรุณา
ค. สัมมาอาชีพะ	ง. ความมีสติรอบคอบ

7. คนที่ตั้งใจไหว้พระสวดมนต์มิได้ขาดตักบาตรทุกเช้าเชื่อว่าประพฤติเบญจธรรมข้อใด
ก. ความไม่ประมาทในธรรม	ข. ความไม่เลินเล่อในการทำงาน
ค. ความเที่ยงธรรม	ง. ความซื่อสัตย์
8. เด็ยวนี้มีแต่ข้าวฆ่ากันตายทุกวันเพราะคนเราขาดศีลธรรมข้อใด
ก. ศีลข้อที่ 1-เมตตากุณา	ข. ศีลข้อที่ 2-สัมมาอาชีวะ
ค. ศีลข้อที่ 3-ความสำรวมในกาม	ง. ศีลข้อที่ 5-ความมีสติรอบคอบ
9. ข้อใด ไม่เข้าลักษณะการเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ
ก. กู้เงินกองทุนหมู่บ้านทำขนมขาย	ข. คนจนเล่นหวย คนรวยเล่นหุ้น
ค. ทำลำไยอบแห้งส่งต่างประเทศ	ง. ทำงานเก็บกวาดขยะตามท้องถนน
10. อะไรเป็นสมุฏฐานในการให้คนประพฤติดี
ก. โลกะ โทสะ โมหะ	ข. รากะ โทสะ โมหะ
ค. อโลกะ อโทสะ อโมหะ	ง. ศีล สมาริ ปัญญา
11. ข้อใดแสดงถึงอโทสะ
ก. รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย	ข. ปัญญาประจูดังอาวุธ
ค. นกน้อยทำรังแต่พอตัว	ง. จงพอใจในสิ่งที่ตนมียู่
12. กุศลมูลข้อใด เป็นเหตุให้คนบำเพ็ญทานเพื่อกำจัดความโลภ
ก. อโลภะ	ข. อโทสะ
ค. อโมหะ	ง. ถูกทุกข้อ
13. อกุศลมูล หมายถึงข้อใด
ก. พื้นฐานความดี	ข. วิธีการขจัดความชั่ว
ค. รากเหง้าของความชั่ว	ง. ผู้ที่มีความประพฤติชั่ว
14. ข้อใดเป็นมูลเหตุของการประพฤติผิดของคนมากที่สุด
ก. โลภะ โทสะ โมหะ	ข. มานะ โทสะ โมหะ
ค. รากะ โทสะ โมหะ	ง. ตัณหา รากะ ทิฎฐิ
15. สิ่งที่เป็นข้าศึกต่อโลภะ คืออะไร
ก. ปัญญา	ข. สันโดษ
ค. เมตตา	ง. พาหุสัจจะ

16. ผู้ค้ายาเสพติด มีจิตประกอบด้วยอภุศลมูลข้อใดมากที่สุด
- ก. โลภะ โทสะ
ข. โลภะ โมหะ
ค. โทสะ โมหะ
ง. โลภะ โทสะ โมหะ
17. ข้อใดคือความหมายของคำว่าโทสะ
- ก. ความอิจฉาริษยาคนอื่น
ข. ความขุ่นเคืองเจ็บแค้นใจ
ค. ความมัวเมาขาดสติ
ง. ความไม่รู้ไม่เข้าใจ
18. ข้อใดคือลักษณะของคนที่มีโลภะ
- ก. พุจริตคดโกง
ข. มีอารมณ์ร้าย
ค. ไม่รับผิดชอบ
ง. ประมาทมัวเมา
19. ข้อใดคือความหมายของคำว่าโมหะ
- ก. ความหลงไม่รู้จริง
ข. ความไม่พอใจต่างๆ
ค. ความรู้สึกอิจฉาริษยา
ง. ความไม่พอใจเมื่อถูกดูหมิ่น
20. คนที่มีโทสะจะมีพฤติกรรมแบบใด
- ก. พุดเท็จ
ข. หวาดผวา
ค. ไม่มีเหตุผล
ง. ไม่มีกำลัง
21. อบายมุข มีความหมายตามข้อใด
- ก. เหตุนำไปสู่ความตาย
ข. เหตุนำไปสู่ความเสื่อม
ค. เหตุนำไปสู่ความเจริญ
ง. เหตุนำไปสู่ความเป็นนักเลงอันธพาล
22. โสภณ เป็นนักธุรกิจมีฐานะร่ำรวย เมื่อเลิกงานแล้วชอบพักผ่อนด้วยการเที่ยวฟังเพลง โสภณติดอยู่ในอบายมุข 6 ในข้อใด
- ก. ชอบดูการละเล่น
ข. ชอบคบคนชั่วเป็นมิตร
ค. การเที่ยวจรั้นการทำงาน
ง. ชอบเที่ยวกลางคืน
23. “จับคารานักร้อง ตรวจสอบฉีฉีม่วงคาฝักชื้อคัง” ข้อความนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงสิ่งใด
- ก. พฤติกรรมของคนที่เป็นคารานักร้อง
ข. โทษของอบายมุข
ค. ผลงานของตำรวจ
ง. สถานบันเทิงที่บริการ
24. ผู้หมกมุ่นอยู่ในอบายมุข ย่อมเสียหายอย่างไร
- ก. การงานย่อหย่อน
ข. รายได้ลดน้อยถอยลง
ค. ไม่นานต้องล้มจม
ง. ถูกทุกข้อ

25. คำว่า “ห่างสุนัขให้ห่างศอก ห่างวอกให้ห่างวา ห่างพาลาให้ห่างหมิ่น โยชน์แสน โยชน์” เป็นคำสอนตรงกับข้อใด
- ก. การคบคน
ข. วิธีป้องกันอันตรายจากสัตว์
ค. วิธีเลี้ยงสัตว์
ง. ถูกทุกข้อ
26. ใครมักจะอ้างว่า “หนาวนัก ร้อนนัก ยังเข้าอยู่” แล้วไม่ทำงาน
- ก. คนป่วย
ข. คนเกียจคร้าน
ค. คนอดนอน
ง. คนขยันเรียน
27. บุคคลจะเป็นผู้มีปัญญาพละได้ ต้องปฏิบัติตามข้อใด
- ก. พุดจริง
ข. มีความอดทน
ค. ช่วยเหลือผู้อื่น
ง. หมั่นศึกษาหาความรู้
28. การทำตนเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น แสดงว่ามี คุณธรรมในพละ 4 ข้อใด
- ก. สังคหพละ
ข. ปัญญาพละ
ค. วิริยะพละ
ง. อนวัชชพละ
29. ความขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้าน คือ
- ก. ปัญญาพละ
ข. อนวัชชพละ
ค. วิริยะพละ
ง. สังคหพละ
30. ปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะชื่อว่าเคารพในการศึกษามากที่สุด
- ก. ขยันไปโรงเรียน
ข. ขยันอ่านหนังสือ
ค. ขยันหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ
ง. ขยันทำการบ้าน
31. การที่เรามั่นฝีกสติอยู่ตลอดเวลาแสดงว่าเรามีความเคารพในสิ่งใด
- ก. เคารพในการศึกษา
ข. เคารพในพระพุทธเจ้า
ค. เคารพในการปฏิสังขาร
ง. เคารพในความไม่ประมาท
32. การที่นักเรียนเชื่อว่า นรก สวรรค์ มีจริงแล้วเร่งรีบทำบุญตามกำลังศรัทธา แสดงว่านักเรียนมีความเคารพในเรื่องใด
- ก. ในพระพุทธเจ้า
ข. ในพระธรรม
ค. ในพระสงฆ์
ง. ในความไม่ประมาท

33. ท่านคิดว่า “รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา ภายหน้าเติบโตใหญ่ได้งานทำ” จัดเข้าในภาวะใด
ก. เคารพในพระพุทธเจ้า	ข. เคารพในพระธรรม
ค. เคารพในการศึกษา	ง. เคารพในการปฏิสันถาร
34. ข้อใดเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพระมหากษัตริย์ที่ดีที่สุด
ก. จอมยี่ตรงฟังความเคารพเมื่อได้ยินเพลงสรรเสริญพระบารมี
ข. จ้อยปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆ
ค. จุ่มประดับธงชาติไว้ที่หน้าบ้านในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของในหลวง
ง. จ้มรับเดินหนีเมื่อได้ยินเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมี
35. ข้อใดไม่จัดเป็นมงคลชีวิต
ก. มีวินัย	ข. ทำงานไม่มีโทษ
ค. ไม่ประมาทในธรรม	ง. คบคนชั่วเป็นมิตร
36. ข้อใด ไม่ใช่ องค์ประกอบของงานไม่มีโทษ
ก. ไม่ผิดศีล	ข. ไม่ผิดกรรม
ค. ไม่ขัดใจตัวเอง	ง. ไม่ผิดกฎหมาย
37. เราควรทำงานอย่างไร จึงจะไม่ต้องเสียใจในภายหลัง
ก. ไปวัดฟังธรรมก่อน	ข. อ่านหนังสือให้มากๆ
ค. ฝึกทำงานให้เก่ง ไม่อู้งาน	ง. ใคร่ครวญดูก่อน แล้วจึงทำ
38. ใครทำการงานที่ไม่มีโทษ
ก. เก้าเปิดร้านขายอาหารตามสั่ง	ข. พิมพ์เปิดร้านขายอาหารสัตว์ป่า
ค. บอลเปิดร้านขายสุราต่างประเทศ	ง. โต้่งขายปืนเถื่อน
39. ข้อใด ไม่ใช่ วิธีฝึกจิตใจให้บริสุทธิ์
ก. คิดที่จะเอาชนะคนอื่น	ข. สวดมนต์ไหว้พระ
ค. ฝึกให้มีสติในการฟัง	ง. ฝึกนั่งสมาธิและแผ่เมตตา
40. การฝึกสมาธิมีวิธีการอย่างไร
ก. นั่งหลับตาปล่อยจิตว่าง
ข. นั่งหลับตาไม่สนใจสิ่งรอบข้าง
ค. นำเรื่องราวต่างๆ มาคิดวิเคราะห์
ง. กำหนดจิตระลึกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างต่อเนื่อง เช่น พุทโธ เป็นต้น

ภาคผนวก จ

ความเที่ยงตรง ความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
เรื่อง โอวาท 3

ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ข้อ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	3	.80	ใช้ได้
37	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
41	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
42	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
43	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
44	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
45	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
46	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
47	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
48	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
49	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
50	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
51	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
52	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
53	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
54	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
55	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3

ข้อที่	จำนวนคนตอบถูก		ค่า P	ผลต่าง	ค่า R	ผลรวม	สรุปผล
	กลุ่มสูง (Ru) (n=25)	กลุ่มต่ำ (Re) (n=25)					
1	18	3	.42	15	.60	21	ใช้ได้
2	12	1	.26	11	.44	13	ใช้ได้
3	21	15	.72	6	.24	36	ใช้ได้
4	22	11	.66	11	.44	33	ใช้ได้
5	25	20	.90	5	.20	45	ใช้ไม่ได้
6	24	9	.68	15	.64	33	ใช้ได้
7	22	10	.64	12	.48	32	ใช้ได้
8	24	19	.86	5	.20	43	ใช้ไม่ได้
9	16	2	.36	14	.55	18	ใช้ได้
10	20	5	.50	15	.60	25	ใช้ได้
11	16	2	.36	14	.56	18	ใช้ได้
12	21	6	.54	15	.60	27	ใช้ได้
13	22	13	.72	9	.32	35	ใช้ได้
14	22	11	.68	11	.48	33	ใช้ได้
15	12	6	.36	6	.24	18	ใช้ได้
16	12	5	.46	7	.52	17	ใช้ได้
17	18	5	.24	13	.40	23	ใช้ได้
18	16	7	.46	9	.36	23	ใช้ได้
19	19	7	.52	12	.48	26	ใช้ได้
20	19	2	.46	17	.60	21	ใช้ได้
21	19	6	.52	13	.48	25	ใช้ได้
22	17	3	.40	14	.56	30	ใช้ได้

ข้อที่	จำนวนคนตอบถูก		ค่า P	ผลต่าง	ค่า R	ผลรวม	สรุปผล
	กลุ่มสูง (Ru) (n=25)	กลุ่มต่ำ (Re) (n=25)					
23	19	10	.58	9	.36	29	ใช้ได้
24	25	15	.80	10	.40	40	ใช้ได้
25	19	3	.50	16	.52	22	ใช้ได้
26	18	8	.52	10	.40	26	ใช้ได้
27	19	2	.42	17	.68	21	ใช้ได้
28	22	12	.68	10	.40	34	ใช้ได้
29	17	0	.34	17	.68	17	ใช้ได้
30	22	17	.72	5	.32	39	ใช้ได้
31	24	10	.68	14	.56	34	ใช้ได้
32	20	11	.62	9	.36	31	ใช้ได้
33	25	15	.80	10	.40	40	ใช้ได้
34	19	3	.44	16	.64	22	ใช้ได้
35	15	2	.36	13	.48	17	ใช้ได้
36	25	17	.84	8	.32	42	ใช้ไม่ได้
37	25	14	.78	11	.44	39	ใช้ได้
38	23	12	.70	11	.44	35	ใช้ได้
39	18	6	.50	12	.44	24	ใช้ได้
40	17	2	.38	15	.60	19	ใช้ได้
41	16	7	.44	9	.32	23	ใช้ได้
42	17	6	.24	11	-	23	ใช้ไม่ได้
43	13	4	.34	9	.36	17	ใช้ได้
44	21	8	.58	13	.52	29	ใช้ได้
45	19	12	.62	7	.28	31	ใช้ได้
46	0	6	.12	-6	.24	6	ใช้ไม่ได้
47	12	11	.46	1	.04	33	ใช้ไม่ได้
48	22	10	.66	12	.52	32	ใช้ได้

ข้อที่	จำนวนคนตอบถูก		ค่า P	ผลต่าง	ค่า R	ผลรวม	สรุปผล
	กลุ่มสูง (Ru) (n=25)	กลุ่มต่ำ (Re) (n=25)					
49	13	1	.28	12	.48	14	ใช้ได้
50	15	5	.40	10	.40	20	ใช้ได้
51	19	7	.52	12	.48	26	ใช้ได้
52	19	7	.52	12	.48	26	ใช้ได้
53	24	8	.64	16	.64	32	ใช้ได้
54	24	12	.72	12	.48	36	ใช้ได้
55	15	6	.42	9	.36	21	ใช้ได้

ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระพระพุทธศาสนา
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง โอวาท 3

จำนวนข้อสอบที่วิเคราะห์	40
จำนวนกระดาษคำตอบ	100
คะแนนเฉลี่ย	27.6500
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	10.1503
ความเชื่อมั่น KR-20	.9092
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	3.0583

ภาคผนวก ฉ

แบบวัดเจตคติต่อการเรียน

ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

แบบวัดเจตคติต่อสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คำชี้แจง

1. แบบวัดเจตคติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนสาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ข้อมูลที่ได้จะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. แบบวัดเจตคติแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ขอให้นักเรียนพิจารณาคำตอบตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งแต่ละคนไม่จำเป็นต้องตอบเหมือนกัน กรุณาตอบตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนโดยอิสระที่สุด

3. ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาไตร่ตรองว่าเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด กับข้อความที่เกี่ยวข้องกับการเรียนสาระพระพุทธศาสนา เมื่อนักเรียนตัดสินใจได้แล้วให้ทำเครื่องหมาย (/) เพียงช่องเดียวลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนตามเกณฑ์ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นนักเรียนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยพอๆ กัน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนเลย

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1	ชอบตอบคำถามของครูผู้สอนอยู่เสมอ ขณะเรียนสาระพระพุทธศาสนา	.....	.....	.....	.....	.....
2	ไม่ชอบร่วมกิจกรรมกลุ่มเมื่อเรียน สาระพระพุทธศาสนา	.....	.....	.....	.....	.....
3	มีความพร้อมเสมอที่จะเรียนสาระ พระพุทธศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	มีความสุขมากเมื่อได้ร้องเพลง ใน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สาระ พระพุทธศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	มีความสุขที่ได้เรียนสาระ พระพุทธศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	รู้สึกง่วงนอนทุกครั้งที่ยื่นสาระ พระพุทธศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	รู้สึกอึดอัดเมื่อครู ผู้สอนเรียกให้ แสดงความคิดเห็นเมื่อเรียนสาระ พระพุทธศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	รู้สึกกระตือรือร้นที่จะเรียนสาระ พระพุทธศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	ชอบบรรยายกาจัดการเรียนรู้ สาระพระพุทธศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	เมื่อถึงชั่วโมงเรียนสาระพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าอยากให้หมดเวลาเร็วๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้					
11	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ยากเกินไป.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา น่าสนใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ยกแก่ การทำความเข้าใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับชีวิตจริง.....	.....	.....	.....	.....	.....
15	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ช่วย ส่งเสริมให้รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ช่วย ส่งเสริมให้รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา มีความ ซับซ้อนกันจนทำให้เกิดความ สับสน.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา จัดเรียง ตามลำดับขั้นต่อนำต่อการ เข้าใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ช่วยสร้าง คุณธรรมและข้อคิดเตือนใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาช่วย ส่งเสริมความคิดอย่างมีเหตุผล มี ระเบียบ แบบแผน.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านคุณค่าและประโยชน์ต่อการ เรียนรู้					
21	ความรู้ในสาระพระพุทธศาสนา มี ความจำเป็นต่อการนำมาใช้ในการ ประกอบอาชีพ.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่สนใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
22	การเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ทำให้เป็นคนกล้าสม้ย.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	สาระพระพุทธศาสนา มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
24	สาระพระพุทธศาสนา ไม่สำคัญในปัจจุบัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
25	ผู้มีความสำเร็จในชีวิตไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางพระพุทธศาสนา	.....	.....	.....	.....	.....
26	ไม่เห็นจำเป็นต้องเรียนสาระพระพุทธศาสนา	.....	.....	.....	.....	.....
27	การเรียนสาระพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	การเรียนสาระพระพุทธศาสนา สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
29	หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสอนให้เป็นคนไร้เหตุผล.....	.....	.....	.....	.....	.....
30	สาระพระพุทธศาสนา ทำให้เป็นคนดีมีประโยชน์.....	.....	.....	.....	.....	.....

ความเที่ยงตรงของแบบวัดเจตคติต่อการเรียน
สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ผลรวม	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1. ชอบตอบคำถามของครูผู้สอนอยู่เสมอ ขณะเรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. ไม่ชอบร่วมกิจกรรมกลุ่มเมื่อเรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. ตื่นเต้นกับเกม ในการจัดการเรียนรู้ สาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. ชอบเรียนสาระพระพุทธศาสนา เพราะคุณครูสอนดี	+1	+1	+1	1	1.00	ใช้ได้
5. มีความพร้อมเสมอที่จะเรียน สาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ทำให้ข้าพเจ้าเป็นคนกล้าแสดง ออก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. มีความสุขมากเมื่อได้ร้องเพลง ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา	+1	0	+1	2	.67	ใช้ได้
8. กระตือรือร้นในการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทุกครั้งที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9. มีความสุขที่ได้เรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10. รู้สึกง่วงนอน ทุกครั้งที่เรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11. รู้สึกอึดอัดเมื่อครู ผู้สอนเรียกให้แสดงความ คิดเห็นเมื่อเรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12. ชอบเรียนสาระพระพุทธศาสนา เพราะครูผู้สอน เป็นผู้มีความรักใคร่	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13. รู้สึกกระตือรือร้นที่จะเรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	0	+1	2	.67	ใช้ได้

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ผลรวม	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
14. ชอบบรรยากาศการจัดการเรียนรู้สาระ พระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15. รู้สึกไม่พอใจเพื่อนทุกครั้งเมื่อเรียนสาระ พระพุทธศาสนา	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
16. รู้สึกพอใจครูผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา ที่ เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าค้นหาคำตอบได้ด้วย ตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17. การเรียนสาระพระพุทธศาสนา ทำให้จิตใจ ฟุ้งซ่าน	+1	0	+1	2	.67	ใช้ได้
18. รู้สึกไม่มีอิสระเมื่อเรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19. เมื่อถึงชั่วโมงเรียนสาระพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าอยากให้หมดเวลาเร็ว ๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20. ชอบเรียนสาระพระพุทธศาสนา เพราะ เนื้อหาเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้						
21. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ยากเกินไป	+1	0	+1	2	.67	ใช้ได้
22. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา น่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา น่าเบื่อหน่าย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ยากแก่การทำ ความเข้าใจ	+1	+1	0	2	.67	ใช้ได้
25. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ ชีวิตจริง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริม ให้รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา มีความซับซ้อน เกินจนทำให้เกิดความสับสน	0	+1	+1	2	.67	ใช้ได้
28. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา จัดเรียงตามลำดับ ขั้นตอนง่ายต่อการเข้าใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ผลรวม	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
29. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ช่วยสร้างคุณธรรมและข้อคิดเตือนใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30. เนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริมความคิดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบ แบบแผน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31. ด้านคุณค่าและประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ความรู้ในสาระพระพุทธศาสนา มีความจำเป็นต่อการนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32. การเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ทำให้เป็นคนกล้าสม্মัย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือธรรมะทางพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34. ในการดำเนินชีวิตไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในหลักธรรมทางศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
35. สาระพระพุทธศาสนา มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
36. สาระพระพุทธศาสนา ไม่สำคัญในปัจจุบัน ผู้ที่มีความสำเร็จในชีวิตไม่จำเป็นต้องอาศัย	+1	+1	+1	3	.80	ใช้ได้
37. ความรู้ทางพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38. สาระพระพุทธศาสนา ให้คิดเตือนใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39. ไม่เห็นจำเป็นต้องเรียนสาระพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ผลรวม	IOC	สรุปผล
	1	2	3			
41. การเรียนสาระพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
42. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
43. การเรียนสาระพระพุทธศาสนาสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
44. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสอนให้เป็นคนไร้เหตุผล	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
45. สาระพระพุทธศาสนาทำให้เป็นคนดีมีประโยชน์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อเรียนสาระพระพุทธศาสนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จำนวนข้อสอบที่วิเคราะห์	30
จำนวนกระดาษคำตอบ	65
ความเชื่อมั่น Alpha Cronbach	.85

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	พระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วิระวัฒน์ จันทร์ศรีนาค)
วัน เดือน ปีเกิด	14 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	หมู่ 10 ตำบลสินปุน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
สถานที่ผู้ปัจจุบัน	วัดควนอุโบสถ หมู่ที่ 3 ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80240 โทรศัพท์ 075-758287
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	เจ้าอาวาสวัดควนอุโบสถ หมู่ที่ 3 ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	จบมัธยมศึกษาชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2546	ระดับมัธยมตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอฉ่ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2549	พธ.บ.ค (ศาสนา) เกียรตินิยม มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยนครศรีธรรมราช
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2541	เลขานุการเจ้าคณะตำบลกุแหระ
พ.ศ. 2547	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอทุ่งใหญ่
พ.ศ. 2547	ครูสอนวิชาบาลี วิชาธรรมวินัย โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดขนาน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2548	ครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำโรงเรียนบ้านควนลำภู อำเภอทุ่งใหญ่